ФИФІ ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ ІЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКІУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КЪБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКІ

№208 (21.866) ● 2010 гъэм щэкІуэгъуэм (ноябрым) и 2, гъубж ● Тхьэмахуэм тхуэ къыдокІ ● И уасэр соми 3-щ ● adyghe@mail.ru adyghepsale.ru

●Къэрал къулыкъущІапІэхэм

Инвестицэхэр къомэщІэкІ

Сурэтыр МАМИЙ Руслан трихащ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президент Къанокъуэ Арсен яхуэзащ финанс рынокымрэ ахъшэр зегъэкІуэныжкІэ УФ-м и Федеральнэ Зэхуэсым Федерацэмкіэ и Советым Нацлык щригъэкІуэкІа зэІущІэм Федерацэмкіэ Советым щыІу хэтахэм. ЗэІущІэм щытепсэлъыхьащ республикэм и социально-экономикэ зыужьыныгъэр щІэгъэхуэбжьэным, щыналъэм и экономикэм инвестицэхэр кьуэхуэщІэгъэуІуэным. КъБР-м и Правительствэр банк Іуэхущапіэхэм эрадэлажьэм зегъэубгъуным япыщІа Іуэхуэхэм.

КЪАНОКЪУЭ Арсен зэрыжиІамкІэ, иужьрей ильэсхэм къриубыдэу Къэбэрдей-Балъкъэрым кьыщІэзрагъэпэщащ инвесторхэм я Іуэхуэхэр дэзыгъэкІын Іэмал зыхарзынэхэр. «Кавказыр къэралым щыщу инвестицэхэр нэхъ кьыз эмэщІэкІ щІыналъэу кьыщІэкІынщ. Абы кьыхэкІыу инвесторхэр ди деж кьешэлІэгъуафІэкъым, абыхэм куэдрэ кьакІэлъыпкІухэм хуейщ. АтІэмри ди щІыналъэм бизнесыр хуиту, зыми кьытримыкъуэзу щолажь. Дэ дыхьэзырщ инвесторхэм сыт хуэдэ Іэмал нэхъыфІхэри яІэн папщІэ ди деж зыри кьыщыдмыгъэнэну», - жиІащ республикэм и Іэтащхьэм. Абы кьихьащ инвестицэхэр тэмэму кьагъэсэбэпыныжкІэ икІи уней предприятэхэр кьыз эгъэзэпэщІыныжкІэ щапхъэхэр: «ДІэкІыпІэ имыІэу щыгъуаэз зыфщІ ди деж щыдгъэзэщІа проектхэм. Дэ щапхъэ хьарзынэхэр диІэщ кьухьэпІэ технологиехэмрэ ди щІыналъэм иц щыхуэхэм я жэрдэмымрэ зэгъэзэІуэ зэрыхъум щыхьэт техьуэу. Абы кьыщыщ Италием и технологиехэр кьыщагъэсэбэп теплицэхэр, псынщІэу кьызыпыкІэ жыг хадэу Бахъсэн районым щыхасахэр. НэгъуэщІ къэралхэм я технологиехэмрэ оборудованэмрэ республикэм кьызрагъэІэпхъуэм и щапхъэщ «Борэн-текстиль», «Джеха» Іуэхущапіэхэр».

Федерацэмкіэ Советым Финанс рынокымрэ ахъшэр зегъэкІуэныжкІэ и комитетым и унафэщІ Ананьев Дмитрий жиІащ предприятэхэм кІуэну икІи КъБР-м щыІэхьалъхьа инвестицэ проектхэм щыгъуаэз зищІыну зэрыльэ ІэрыІ. Абы кьыхэкІыу гъэщхьэхуэкІащ банк Іэнатіэм зегъэужьныжрэ финансхэм я рынокымкІэ Кавказ Ищхьэрэ федеральнэ округыр Урысей Федерацэм нэхъ кьыщыкІэрыхьхэм ящыщу комитетым хэт сенаторхэм кьаэзэрыщІыхьар. Абы кьыхэкІыу Кавказ Ищхьэрэм и банк Іэнатіэм гулыпІэ хэха хуэщІын икІи абы щІэгъэхуэбжьаэу зиужьныжмкІэ Іэмалхэр зэтегъэувэн хуейщ. Абы щыгъуэщ хьэрычэтыщІэхэр Іуэхум нэхъ щытегушхуэнур, инвестицэу кьаІэрыхьэхэмі щыхэхьуэныр. «Рейдэ пыльу лажьэ иджырей экономикэр щІыналъэм щыгъэтегъуэвэныжкІэ лъабжьэу щыІэр аращ», - кьыхигъэщхьэхуэкІащ Ананьев Дмитрий.

ЗэІущІэм кьрихьэлащ Федерацэмкіэ Советым Финанс рынокымрэ ахъшэр зегъэкІуэныжкІэ и комитетым и унафэщІым и кІуэдзэхэу Пичугов Виктор, Дидигов Мухьэрбэч, Федерацэмкіэ Советым Регламентымкіэ, парламент лэжьыгъэ зэгъэзэІуныжкІэ и комиссэм и унафэщІым и кІуэдзэ Кьэжэр Альберт сымэ.

ХЬЭГУАРЭ Джамилэ,
КъБР-м и Президентым и пресс-секретарь.

●Узыншагъэ

Унащхьэ зэрахъуэкІ

Іуащхьэмахуэ район сымаджэщым и унащхьэ зэхъуэкІыным республикІэ бюджетым кьыхэкІыу сом мелуани 5 хуэхахащ. А лэжьыгъэм мазитІ и пэкІэ и ужь ихьащ, щэкІуэгъуэм нкуэм деж яухьи хуейщ.

«2011-2012 ГЪЭХЭМ УФ-м и хэгъэгухэм узыншагъэр хъумэн Іэнатіэр щегъэфІэкІуэн» программэм ипкъ иткІэ, Іуащхьэмахуэ районым и медицинэ Іуэхущапіэ псоми зэгъэзэпэщІыжныгъэ лэжьыгъэхэр етІанэгъэ щрагъэжьэну кІыи, ахэр зыхуэей Іэмэпсымэхэмкіэ кьызэрагъэпэщын папщІэ сом мелуан 48-рэ хуаутІыпщынущ. Апхуэдэу узыншагъэр хъумэн Іэнатіэ псоми иджыдей техникэм и Іэмалхэр кьыщагъэсэбэпу хьунущ, абы и фыгъэжІэ щыхуэхэм электроннэ медицинэ картэхэр яІэнущ, абыкІэ дохутырым и деж зрагъэтхьэфынущ, документхэри а щыкІэм тету зэІэпахьэфынущ.

ТАРИМ Алисэ.

«Адыгэ псалъэр» къыфІэрыхьэну фыхуеймэ

Ди щІэджыкІакІуэ лъапІэхэ!

2011 гъэм и япэ илъэс ныкъуэм ди газетым и уасэщ сом 356-рэ кІэпІейкІи 10-рэ.

«Адыгэ псалъэм» Іэ щытевдзэ хъунущ республикэм и пощт Іуэхущапіэ псоми.

Ди индексыр 51531

Я президентыр бзылъхугъэщ

Бразилием хэхыныгъэ Іуэхуэхэмкіэ и суд нэхъыщхьэм кьызэритымкІэ, вэсэмахуэ екІуэкІа президент хэхыныгъэхэм щытекІуащ лэжьакІуэхэм я партым къиГъэлъэгъуа Руссеофф Дилмэ. Абы и телъхьэу Іэ яІэтащ хэхакІуэхэм я процент 56,05-м. Абы ипэ а къэралым и унафэщІу зэи бзылъхугъэ щыхахатэкъым.

Сан-Паулу штатым и губернатору щыта Серрэ Жозе и телъхьэу Іэ зыІэтар хэхакІуэхэм я процент 43,95-рэ хьууэ араща. Ар хэхыныгъэхэм хэтат социал-демократ партым къигъэлъэгъуэу.

Суд нэхъыщхьэм и хьыбарыр игъэІуа нэужь, Руссеофф Дилмэ къэрал телевидениэм-кІэ къэпсэльащ, Бразилием и президенту зэрыхахам и щытхъэту. Абы зэрыжиІэмкІэ, президент Лулэ кьрихьэжьа Іуэхуэхэм пищэнущ, ЦІыхухэр егъэлеяуэ мылъкукІэ зэрыгъэщхьэщыкІынрэ зэхъуэщыкІынрэ тхьэмыщІкІагъэмрэ пэщІэуэну. КьищынэмыщІауэ, президентыщІэм къэралым и щІыхуэр кьиГъэгугъащ хьыбарегъащІэ Іуэхущапіэхэр хуиту игъэлъэжьэну, щІэпхьаджэхэр кьэхъум хигъэщІыну, узыншагъэр хъумэнымрэ щІэныгъэмрэ епха Іуэхуэхэр иригъэфІэкІуэну, нэгъуэщІ куэдкІи.

Пщэдей хэплъэнущ

Урысей Федерацэм и Къэрал Думэм и Унафэщ Грызлов Борис зэрыжиІэмкІэ, пщэдей Парламентым и ищІагъ палатэр хэплъэнущ ЛДПР партым щыщ Егиазаран Ашот депутат къалэнхэр щхьэщыхьыным и Іуэхум.

Фигу къэдгъэкІыжынщи, ар УФ-м и прокуратурэм егъэкІуащэ ахъшэшхуэ гъэпщагъэкІэ зэрыЗэщІилъхьамкІэ. Егиазаран Ашот зэкІэ хамэ къэрал щыІэщ, Урысейм къиГъэзэжыныи зигъэхьэзырыкъым. Депутатхэм ящыщу абы кьыщхьэщыжыр езыр зыхэт, Жириновский Владимир зи унафэщІ ЛДПР партым и закъуэщ.

- Іуэхур бэрэжьейм дызыхэплъэнужьм хедгъэубыдащ,- яжриІащ Грызлов Борис журналистхэм.

Щыым и закъуэ?

Ди ЩІым ещхь планетэу хьэрэшым иІэм и бжыгъэр япэм кьызэралъытэу щытам нэхъ хуэдкІэ нэхъыбэу кьыщІэкІынущ. И инагъкІэ дыгъэм хуэдизу вагъуиплІ кьэс зым ЩІым ещхь планетэ зэриІэм и щыхьэтхэр мэремым кьытридзащ «Science» журналым.

А КЪЭХУТЭНЫГЪ ГъэзэджэР ирагъэкІуэкІащ Беркли щыІэ Калифорние университетым и щІэныгъэлІ Ховард Эндюрэ ди ящыщ ІэмыІэрэ. Гавайхэм щыІэ Кек обсерваторэм метрипщІ зи кІыхьагъ нэрыплъэкІэ ахэр ильэситухкІэ щыкІэлъыплъащ дыгъэм ещхь вагъуи 166-м. Ахэр ди ЩІым пэмычжьащ нурым и ильэс 80 хуэдизкІэ. КьызэрыщІэкІамкІэ, зыкІэлъыплъа вагъуэхэм я процент 23-м яІэщ и хьэлагъкІи, и инагъкІи ди ЩІым хуэдиз планетэхэр. ИкІи абы яхэтщ гъащІэ щыІэу хуэбгъэфэщэн хуэдэу и вагъуэм пэгъунэгъуэхэр.

Щыым и закъуэ?

●ЩэкІуэгъуэм и 2 - 4-хэм Рейкьявик (Исландием) щекІуэкІынущ Ищхьэрэ Советым и 62-нэ пленарнэ зэІущІэ.

●ЩэкІуэгъуэм и 2 - 4-хэм Венэ (Австрие) щызэхэтынущ Африкэ Ищхьэрэм и къэралхэм я щІыдагъэ-газ зэІущІэ.

●Москва щекІуэкІынущ Урысейм и экономикэ обществэ Щхьэхуитым и V зэхуэс. Ар тегухуащ обществэр кьызэрыгъэгъэпэщэ ильэс 245-рэ зэрырикъум.

● 1942 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэр партизан гупыр Хьэбэз щІэ нэмыщІ быдапІэм теуащ, хэщІыныгъэшхуи иритащ.

● 1949 гъэм КъуэдзэрэпэщащІ Къэбэрдей бгылъагэ зэповедникыр.

Подготовил материал **ГЪУЩІО Зарифэ.**

Льэпкъ Іущыгъэ:

Умылажьэу пшхыр хъэрэмщ.

●Зэпеуэхэр

Зыужьныгъэм и хэкІыпІэхэр

**ЩІакхъуэ гъэжьэкІэмкІэ «ЩІакхъуэр - мамырыгъэщ» зыфІащэ апэ Кавказ Кубокым и зэпеуэр жэрдэмгъуэм и 30-м «Нарт» хьэщІэщым щызэхуащІыжащ. Пщэдджыжьым сыхьэтіи 10-м абы щрашІэкІа гуфІэгъуэ зэхьэхьэм зэхуэщІэсат кІэлъыплъакІуэхэр, къэпщытакІуэхэр, командхэр тезыгъэгушхуахэр, республикэм и куейхэм, Іуэхущапіэхэм, еджапІэ нэхъыщхьэхэм, хьэрычэтыщІэ Іэнатіэ щыкІуэхэм, журнэлистхэм и щыпІэ зэмылІэужьыгъуэхэм щыщ хьэщІэхэр, Зэхуэсэхэм я Іэгуауэм щІэту утыкуэхэм кьрашащ зэпеуэм хэта гупэхэмрэ кьызэгъэпэщащІуэхэмрэ икІи псори темыпыІэжьу зыпэпытІ Іуэху дахэм - текІуэкъэр гъэнэІуэным - щІадзащ.

- МЫ МАХУЭХЭР дэтхэнэ зыми Іэфіу дигу кьызэринэжьыным щэч кьытесхэркъым. Сыту жыпІэмэ, ахэр гъэнщІауэ щытащ щІакхъуэр псом ящхьэу зэрыщытыр иджыри зэ хьэжь тщызыщІа зэпеуэ гъэщІэгъэнкІэ. Командхэм кьагъэлъэгъуэ зэфІэкІымрэ Іэзагъэмрэ дрогушхуэ, - кьыхигъэщащ щІакхъуэгъэажьэкъэмрэ Іэфіыкі кьызщІэзыгъэкІэмрэ я Урысей Гильдием и президент Кацнельсон Юрэ зэІущІэр кьэщІыжъуэкъым. - Ямэ Кавказ Кубокым и зэпеуэр хъарзынэу кьыдэхъуІащи, абы дяпэкІэ нэхъри зэрызиубгъунур си фІыщ мэхъу. Къэбэрдей-Балъкъэрым и унафэщІхэм мы Іуэху щхьэпэр сыт и лъэныкъуэкІи кьыддаІыгъащи, абыхэми, адрейуэ гугъу зыкьыддезыгъэхьаэми фІыщІэ яхудоиІ.

Зэхьэзэхуэр фІагъ лъагэ хэлъу кьызэрызэрагъэпэщам, абы хэтхэм зэпымыууэ яІэрыдэІэпикъуэм, кІэлъыплъакІуэхэм я лэжьыгъэр тынш зэрыщащІам папщІэ, щІакхъуэгъэажьэхэмрэ Іэфіыкі зыщІэкмрэ я Урысей Гильдием и щытхъу Тхьэпшэ хуагъэфэщащ «Нарт» хьэщІэщым и унафэщІ Кьанокъуэ Зуберрэ инженер нэхъыщхьэ Иуан Анатолэрэ, «Налшык щакхъуэ» ООО-м и Іэтащхьэ Жамбей Заурбэчрэ инженер нэхъыщхьэ Тэрчокъуэ Хьэсэнрэ, заводым и производствэмрэ и лабораторэмрэ я нэхъыжьхъэу Шорэ Роэз, Дыгъужь Иринэ, нэгъуэщІхэми. Илъэс куэд ІыдандрэІ хьэлэту зэрылажьэм кьыхэкІыу, Тэрчокъуэ Хьэсэнрэ Кьэббалъкъэр респотребсоюзым и «Зэкъуэтыныгъэ» Іуэхущапіэм и «Щакхъуэ завод» ООО-м и мастер Тыкъуэ Любэрэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и Президентым и фІыщІэ тхьІыр иратыжащ, адрей кьыхэжаныкІэхэри дамыгъэ щхьэхуэзыкІыным, зэхьэзэхуэр хэмкІэ, республикэм и унафэщІхэм кьабгъэдэкІ тыгъэхэмкІэ яГъэгуфІащ.

Зэпеуэм жыдджэру хэтахэм гуапэу екъуэхъуащ УФ-м Федерацэмкіэ и Советым иТ хьэмадэм и ямэ кьыудэхэм и чэнджэщэгъу Никулищев Евгений, КъБР-м мэкъумэш хозяйствэмкІэ и министрым и кІуэдзэ Биттиев Хьэким, Налшык кьалъэ администрацэм и Іэтащхьэм и кІуэдзэ Тюбеев Хьызыр, ІэнатІэщІэм и лІыкІуэхэр.

- Урысейм и экономикэр зыужьныгъэщІэм и лъэхъэнэм хьыкащ. КІуэтэхункІэ кьэралми жыларэуэм я пащхьэм кьалэн ткІийхэр кьрегъэувэ. Абы нобэ хуэфащуэ дыпэмыджэжмэ, зэманыр тІэщІэкІынущ. Араща мы Іуэхум апхуэдиз гульытэ щыІуэтщІыр, - кьыигъэльэгъуащ Никулищев Евгений. - ГъащІэм кьызэрыгъэІуащи, дэтхэнэ щыналъэми и зыужьныгъэм и лъабжькъэр хьэрычэтыщІэ мащІэмрэ курытымрэщ. Кавказ Ищхьэрэм и хэгъэгуэм я экономикэ, социальнэ, политикэ гъащІэм абыхэм мыхьэнэшхуэ щаубыд. Мы Іэнатіэхэр зэуІуу ипэкІэ зытеІэкІуэтэжу кьызыпэщІыхьэ нобэкІэ хуабжьу кьыдомэщІкІ. Абы и лъэныкъкІэ къэув кьаІэнэхэр гъэбелджылыным икІи зэпкърыхыным трауауащ «Щакхъуэр - мамырыгъэщ» зэпеуэм хьыхьу Налшык щрагъэкІуэкІа «Кавказ Ищхьэрэ федеральнэ щыналъэм и социально-экономикэ зыужьныгъэм и Іэмалхэр: инноваци лъабжьэхэр» щІэныгъэ конференцыр. Абы кьыщыхалъхьаэр ди Іуэхум щхьэпэ зэрахъуэхуным щэч гуэри хэлъкъым.

Ди щІакхъуэгъажьэхэм щыхь пылъу Кьэбэрдей-Балъкъэрым и пщІэр зэхьэзэхуэм щахъумащ. Бжьыпэр нубыдащ икІи Кавказ Кубокым и япэ нагъыщэ дипломыр кьыхьэхуащ «Налшыкщакхъуэ» ООО-м и командэм. Краснодар крайм и лІыкІуэхэм етІуанэ, Къэббалъкъэпотребсоюзым и «Зэкъуэтыныгъэ» Іуэхущапіэм и «Щакхъуэ завод» ООО-м щыщ гуныкъуэ щащэ зэрыпсыхьэ кьахьащ. Зэхуэсахэм я Іэгуауэшхуэм щІэту текІуэхэм тхьІпхэмрэ дамыгъэхэмрэ иратыжа нэужь, зэпеуэм и кьыззэгъэпэщащ.

КІуэхэм пресс-конференц ирагъэкІуэкІащ.

Зэхьэзэхуэм хэтахэм я ІэдакъэщІэкІхэмрэ Абхъазым и цІэр зезыхьэ утыкум республикэм и щІакхъуэгъажьэм а махуэм кьыщызэрагъэпэща жармыкІэмрэ кьыпэкІуа ахъшэр псапащІэ Іуэхум халъхьащ.

АРУАН Алий.

Сурэтэхэр МАМИЙ Руслан трихащ.

●Ди зэпыщІэныгъэхэр

Зэрызэдэлэжьэну щІыкІэм топсэлъыхь

Къэбэрдей-Балъкъэрым и Президент Къанокъуэ Арсен хуэзащ Урысейм Зыужьныгъэмкіэ и банкым и правленэм и унафэщІ Крюков Сергей. ЗэІущІэм щытепсэлъыхьащ а банкымрэ ди республикэм и кредит Іуэхущапіэхэмрэ зэдэлэжьэныр зэтегъэувэным пыщІа Іуэхуэм.

КЪАНОКЪУЭ Арсен кьыхигъэщащ нужьрей ильэсхэм Къэбэрдей-Балъкъэрым хьэрычэт Іуэху мыинымрэ курытымрэ псынщІэу зэрызыщаужьыр, абы папщІэ зыхуеину Іэмал псори республикэм кьызэрыщызэрагъэпэщащ. Абыхэм ящыщщ хьэрычэт лэжьакІуэхэм кьащтэ кредитхэм проценткІэ щхьэщатыкІ ахъшэм щыщ зэрыхуапшынныжыр, лэжьэн щІэзыдзагъащІэхэм банкхэм щІыхуэ кьыщыІахкІэ, жьралыр шэсыпІэу зэрыувыр. Мы Іуэхур кьэзыпъахъэ гугъуехь нэхъыщхьэхэм ящыщщ кредит Іуэхущапіэхэм я нэхъыбэм ахъшэр кьаэзрэмэщІэкІыр. Абы и лъэныкъуэкІэ сэбэп хьуфынут Урысейм Зыужьныгъэмкіэ и банкыр, сыту жыпІэмэ, ар зи кьудамэу щыт Къэрал щыІ экономикэ банкым и кьалэн пэрытхэм хеубыдэ кредитхэр тынымкІэ кьэрал программэхэм тету хьэрычэт Іуэху мыинымрэ курытымрэ защІэгъэкъуэныр.

Крюков Сергей зэрыжиІамкІэ, езыр зи унафэщІ Іуэхущапіэм Москва и Индустриальнэ банкым зыщІеГакъуэ хьэрычэт Іуэху мыинымрэ курытымрэ я субъектхэм ратыну ахъшэмкІэ. Апхуэдэу бизнесым и Іэнатіэхэм ядэІэпыкъунымкІэ программэр гъэзэщІэным теухуауэ Урысейм и Мэкъумэш банкым зэрыдэлэжьэным теухуа зэгурыІуныгъэм Іэ щІадзащ. Иджы Зыужьныгъэмкіэ банкыр «Налшык» банкымрэ «Бум-Банк»-мрэ кьадэлэжьэну хьэзырщ.

Къанокъуэ Арсен хэхуэу тепсэлъыхьащ, Къэбэрдей-Балъкъэрым лэжьапІэнщэкІэ иджыпсти зыщыщыуэдым кьыхэкІыу, хьэрычэт Іуэху мыинымрэ курытымрэ адэкІи зегъэужьыным мыхьэнэшхуэ зэриІэм. «Дэ Іэмал псори кьызэдгъэпэщынущ хьэрычэтрэ егугъуныгъэрэ зыхэлъхъэм я Іуэхур дэдгъэкІын, абыхэм я унагъуэхэр зэрапІи, я бынхэр зыхуей зэрыхуагъэзэн Іэнатіэхэр кьызэІуахьыфын папщІэ», - жиІащ республикэм и Іэтащхьэм.

ЗэІущІэм хэтащ КъБР-м и Правительствэм и Унафэщ Меркулов Александр, КъБР-м и Президентым и Администрацэм и Унафэщым и кьалэнхэр зыгъэзащІэ Жамборэ Владимир сымэ.

КъБР-м и Президентымрэ Правительствэмрэ я пресс-Іуэхущапіэ.

●Къэрал къулыкъущІапІэхэм

Инвестицэхэр къомэщІэкІ

Сурэтыр МАМИЙ Руслан трихащ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президент Къанокъуэ Арсен яхуэзащ финанс рынокымрэ ахъшэр зегъэкІуэныжкІэ УФ-м и Федеральнэ Зэхуэсым Федерацэмкіэ и Советым Нацлык щригъэкІуэкІа зэІущІэм Федерацэмкіэ Советым щыІу хэтахэм. ЗэІущІэм щытепсэлъыхьащ республикэм и социально-экономикэ зыужьныгъэр щІэгъэхуэбжьэным, щыналъэм и экономикэм инвестицэхэр кьыхуэзщІэгъэуІуэным. КъБР-м и Правительствэр банк Іуэхущапіэхэм эрадэлажьэм зегъэубгъуным япыщІа Іуэхуэхэм.

КЪАНОКЪУЭ Арсен зэрыжиІамкІэ, иужьрей ильэсхэм къриубыдэу Къэбэрдей-Балъкъэрым кьыщІэзрагъэпэщащ инвесторхэм я Іуэхуэхэр дэзыгъэкІын Іэмал хьарзынэхэр. «Кавказыр къэралым щыщу инвестицэхэр нэхъ кьыз эмэщІэкІ щІыналъэу кьыщІэкІынщ. Абы кьыхэкІыу инвесторхэр ди деж кьешэлІэгъуафІэкъым, абыхэм куэдрэ кьакІэлъыпкІухэм хуейщ. АтІэмри ди щІыналъэм бизнесыр хуиту, зыми кьытримыкъуэзу щолажь. Дэ дыхьэзырщ инвесторхэм сыт хуэдэ Іэмал нэхъыфІхэри яІэн папщІэ ди деж зыри кьыщыдмыгъэнэну», - жиІащ республикэм и Іэтащхьэм. Абы кьихьащ инвестицэхэр тэмэму кьагъэсэбэпыныжкІэ икІи уней предприятэхэр кьыз эгъэзэпэщІыныжкІэ щапхъэхэр: «ДІэкІыпІэ имыІэу щыгъуаэз зыфщІ ди деж щыдгъэзэщІа проектхэм. Дэ щапхъэ хьарзынэхэр диІэщ кьухьэпІэ технологиехэмрэ ди щІыналъэм и щІыхуэхэм я жэрдэмымрэ зэгъэзэІуэ зэрыхъум щыхьэт техьуэу. Абы кьыщыщ Италием и технологиехэр кьыщагъэсэбэп теплицэхэр, псынщІэу кьызыпыкІэ жыг хадэу Бахъсэн районым щыхасахэр. НэгъуэщІ къэралхэм я технологиехэмрэ оборудованэмрэ республикэм кьызрагъэІэпхъуэм и щапхъэщ «Борэн-текстиль», «Джеха» Іуэхущапіэхэр».

Федерацэмкіэ Советым Финанс рынокымрэ ахъшэр зегъэкІуэныжкІэ и комитетым и унафэщІ Ананьев Дмитрий жиІащ предприятэхэм кІуэну икІи КъБР-м щыІэхьалъхьа инвестицэ проектхэм щыгъуаэз зищІыну зэрыльэрыІ. Абы кьыхэкІыу гъэщхьэхуэкІащ банк Іэнатіэм зегъэужьныжрэ финансхэм я рынокымкІэ Кавказ Ищхьэрэ федеральнэ округыр Урысей Федерацэм нэхъ кьыщыкІэрыхьхэм ящыщу комитетым хэт сенаторхэм кьаэзэрыщІыхьар. Абы кьыхэкІыу Кавказ Ищхьэрэм и банк Іэнатіэм гулыпІэ хэха хуэщІын икІи абы щІэгъэхуэбжьаэу зиужьныжмкІэ Іэмалхэр зэтегъэувэн хуейщ. Абы щыгъуэщ хьэрычэтыщІэхэр Іуэхум нэхъ щытегушхуэнур, инвестицэу кьаІэрыхьэхэмі щыхэхьуэныр. «Рейдэ пыльу лажьэ иджырей экономикэр щІыналъэм щыгъэтегъуэвэныжкІэ лъабжьэу щыІэр аращ», - кьыхигъэщхьэхуэкІащ Ананьев Дмитрий.

ЗэІущІэм кьрихьэлащ Федерацэмкіэ Советым Финанс рынокымрэ ахъшэр зегъэкІуэныжкІэ и комитетым и унафэщІым и кІуэдзэхэу Пичугов Виктор, Дидигов Мухьэрбэч, Федерацэмкіэ Советым Регламентымкіэ, парламент лэжьыгъэ зэгъэзэІуныжкІэ и комиссэм и унафэщІым и кІуэдзэ Кьэжэр Альберт сымэ.

ХЬЭГУАРЭ Джамилэ,
КъБР-м и Президентым и пресс-секретарь.

Фыкіэ щогугъ

АДЫГЕЙ. *Дунейпсо пщалъэм изагъэ «Лагонаки» курорт ухуэныгъэхэм республикэм 2012 гъэм щыщІадзэну я мурадщ. Ди Тхьэкіуэшнэ Асльэндэжэрий а Іуэхугъуэм щытепсэлъыхьа зэІущІэ иригъэкІуэкІащ.*

- Дызыпэмыплъа гуэрхэр кьыщэкІуэнкІи мэхъу, ауэ нэхъыбэу абы кьытхуихьынур республикэр зыІэтыну, езыгъэфІэкІуэну Іуэхуфіщ. Дэ зэдгъэщІэнущ икІи къдгъэсэбэпынущ европей Іэмалыфіхэр, абы щыгъуэми Урысейм и нэгъэщІ щыналъэхэм щалэщІэкІа щыуагъэхэм кьытедмыгъэзэжьынм дыхущІэкъунущ, - жиІащ Тхьэкіушынэм.

УФ-м и Премьер-министр Путин Владимир Іэ щІидзащ Кавказ Ищхьэрэ федеральнэ щыналъэмрэ Адыгеймрэ турист ухуэныгъэхэр щегъэкІуэкІыным теухуа унафэм. А Іуэхугъуэхэм ильэс кьэс бюджет мылькуу сом мелард 60 хуэхахынущ.

Бжьыхьэсэр и кІэм ноблагъэ

Тхьэкіушынэ Асльэндэжэрий Іущащ республикэм мэкъумэш хозяйствэмкІэ и министр Петров Юрий. Ахэр тепсэлъыхьащ бжьыхьэсэ лэжьыгъэм пыщІа гугъуехьхэмрэ ахэр зэфІэхьыным и хэкІыпІэхэмрэ.

- ИУЖЬРЕЙ ильэсищым республикэм гъавэ бэв кьыщідохьэлІэ, ар дгъэмащІэ хьунукъым. Дунейм и щытыкІэм гугъуехьхэр пыщІами, дэтхэнэ зы махуэ уэфІри кьэгъэсэбэпын, куейхэм гъавэ кьеХьэлІэжьыгъуэри сэгъуэри зэрыщекІуэкІым кІэлъыплъын хуейщ, - жиІащ президентым.

Петров Юрий кьызэрыкІэщащІкІэ, бжьыхьэсэр гектар 41786-м хагъэхьэщащ, ар кьапэщытым и процент 50-м ноблагъэ. Дунейр нэхъ уэфІ хьуну мэгугъэри и пІальэм ирихьэлІэу бжьыхьэсэр зэфІагъэкІыну я мурадщ.

Мафіэ щІадзэ

КЪЭРЭШЕЙ-ШЭРДЖЭС. *ЩІэпхьаджащІэхэм мафІэ щІадзащ чристэн Іуэхущапіэу тІум, баптистхэм я тхьІэльэпІэ уиэн.*

Республикэ МВД-м и пресс-Іуэхущапіэм и лІыкІуэ Байбанов Казим кьызэритамкІэ, щІэпхьаджэхэр ялэжьащ блыщхь пщэдджьыжьым сыхьэти 4-м щыщІэдзауэ сыхьэти 6-м кьриубыдэу. Орджоникидзе жьлагъуэм дэт православнэ унэр зэрыщытыр мафІэм исащ. Карачаевск дэт адрей унэтІыр нэхъ кьызэтенащ. МафІэсхэм фэбжь хэзыха щыІэжьым.

УЭРДОКЪУЭ Женя.

Я президентыр бзылъхугъэщ

Бразилием хэхыныгъэ Іуэхуэхэмкіэ и суд нэхъыщхьэм кьызэритымкІэ, вэсэмахуэ екІуэкІа президент хэхыныгъэхэм щытекІуащ лэжьакІуэхэм я партым къиГъэлъэгъуа Руссеофф Дилмэ. Абы и телъхьэу Іэ яІэтащ хэхакІуэхэм я процент 56,05-м. Абы ипэ а къэралым и унафэщІу зэи бзылъхугъэ щыхахатэкъым.

Сан-Паулу штатым и губернатору щыта Серрэ Жозе и телъхьэу Іэ зыІэтар хэхакІуэхэм я процент 43,95-рэ хьууэ араща. Ар хэхыныгъэхэм хэтат социал-демократ партым къигъэлъэгъуэу.

Суд нэхъыщхьэм и хьыбарыр игъэІуа нэужь, Руссеофф Дилмэ къэрал телевидениэм-кІэ къэпсэльащ, Бразилием и президенту зэрыхахам и щытхъэту. Абы зэрыжиІэмкІэ, президент Лулэ кьрихьэжьа Іуэхуэхэм пищэнущ, щІыхуэр егъэлеяуэ мылъкукІэ зэрыгъэщхьэщыкІынрэ зэхъуэщыкІынрэ тхьэмыщІкІагъэмрэ пэщІэуэну. КьищынэмыщІауэ, президентыщІэм къэралым и щІыхуэр кьиГъэгугъащ хьыбарегъащІэ Іуэхущапіэхэр хуиту игъэлъэжьэну, щІэпхьаджэхэр кьэхъум хигъэщІыну, узыншагъэр хъумэнымрэ щІэныгъэмрэ епха Іуэхуэхэр иригъэфІэкІуэну, нэгъуэщІ куэдкІи.

Щэдей хэплъэнущ

Урысей Федерацэм и Къэрал Думэм и Унафэщ Грызлов Борис зэрыжиІэмкІэ, пщэдей Парламентым и ищІагъ палатэр хэплъэнущ ЛДПР партым щыщ Егиазаран Ашот депутат къалэнхэр щхьэщыхьыным и Іуэхум.

Фигу къэдгъэкІыжынщи, ар УФ-м и прокуратурэм егъэкІуащэ ахъшэшхуэ гъэпщагъэкІэ зэрыЗэщІилъхьамкІэ. Егиазаран Ашот зэкІэ хамэ къэрал щыІэщ, Урысейм къиГъэзэжыныи зигъэхьэзырыкъым. Депутатхэм ящыщу абы кьыщхьэщыжыр езыр зыхэт, Жириновский Владимир зи унафэщІ ЛДПР партым и закъуэщ.

- Іуэхур бэрэжьейм дызыхэплъэнужьм хедгъэубыдащ,- яжриІащ Грызлов Борис журналистхэм.

Щыым и закъуэ?

Ди ЩІым ещхь планетэу хьэрэшым иІэм и бжыгъэр япэм кьызэралъытэу щытам нэхъ хуэдкІэ нэхъыбэу кьыщІэкІынущ. И инагъкІэ дыгъэм хуэдизу вагъуиплІ кьэс зым ЩІым ещхь планетэ зэриІэм и щыхьэтхэр мэремым кьытридзащ «Science» журналым.

А КЪЭХУТЭНЫГЪ ГъэзэджэР ирагъэкІуэкІащ Беркли щыІэ Калифорние университетым и щІэныгъэлІ Ховард Эндюрэ ди ящыщ ІэмыІэрэ. Гавайхэм щыІэ Кек обсерваторэм метрипщІ зи кІыхьагъ нэрыплъэкІэ ахэр ильэситухкІэ щыкІэлъыплъащ дыгъэм ещхь вагъуи 166-м. Ахэр ди ЩІым пэмычжьащ нурым и ильэс 80 хуэдизкІэ. КьызэрыщІэкІамкІэ, зыкІэлъыплъа вагъуэхэм я процент 23-м яІэщ и хьэлагъкІи, и инагъкІи ди ЩІым хуэдиз планетэхэр. ИкІи абы яхэтщ гъащІэ щыІэу хуэбгъэфэщэн хуэдэу и вагъуэм пэгъунэгъуэхэр.

Щыым и закъуэ?

●ЩэкІуэгъуэм и 2 - 4-хэм Рейкьявик (Исландием) щекІуэкІынущ Ищхьэрэ Советым и 62-нэ пленарнэ зэІущІэ.

●ЩэкІуэгъуэм и 2 - 4-хэм Венэ (Австрие) щызэхэтынущ Африкэ Ищхьэрэм и къэралхэм я щІыдагъэ-газ зэІущІэ.

●Москва щекІуэкІынущ Урысейм и экономикэ обществэ Щхьэхуитым и V зэхуэс. Ар тегухуащ обществэр кьызэрыгъэгъэпэщэ ильэс 245-рэ зэрырикъум.

● 1942 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэр партизан гупыр Хьэбэз щІэ нэмыщІ быдапІэм теуащ, хэщІыныгъэшхуи иритащ.

● 1949 гъэм КъуэдзэрэпэщащІ Къэбэрдей бгылъагэ зэповедникыр.

Подготовил материал **ГЪУЩІО Зарифэ.**

Льэпкъ Іущыгъэ:

Умылажьэу пшхыр хъэрэмщ.

●Зэпеуэх

Банк IэнатIэм топсэлъыхь

● Зэ1ущIэхэр

Ди газетым зэрыгъ таш, УФ-м Федерацэмкlэ и Сове тым Финанс рынокхэмрэ ахъшэр зегъэкlуэныжкlэ и комитетым и зэуплъ ныжебланэ Налшык щыз эхэташ. Ар иригъэкlуэжащ КъБР-м и Правительствэм и Унафэщl Мерк улов Александр. Абы Iуэхугъуэ 13-м щIигъум щытепсэлъыхьащ.

АПХУЭДЭЩI Кавказ Ищхьэрэ федеральнэ щIыналъэм банк Iэнатlэм зыщегъэужьныр, абы и макроэкономикэ, социальнэ щытыкlэр, и Iуэхутхьабзэхэр егъэфlкlуэныр, финанс Iуэхум хэт лъныкlъуэхэм я деж щызэкlуэ хабзэхэм къащхьэщыкъныр, банкым екъэлIа законкэр, щIыхьэр кредиткlэ кьыдэрэгъэпэщым хэгъэхьуныр, экономикэм и Iэнатlэ бедзэныныр, кредитхэр зэхуэхьныр, хьэрычэтыщIэхэм мылькур зэрагъэпэхуэ щIыкlэр, банк Iуэхутхьбзэхэр псоми яльэгъсыныр хабзэкlэ щIэгъэбыдэныр, нэгъуэщIэхэр.

Меркулов Александр кьыдэрыхитэщамкlэ, иужьрей илъэсхэм реклиномэ и бюджет хэхъуэр зэрыщIыкlыну ежьащ 2009 гъэм сом мелард 64-м нэсащ. Абы и фIыгъэкlэ дотацэу кьыхуаутIыпщу щыта процент 65-р процент 54,4-м нэблагъэкlэ кьехащ. КьыщынэмыщIауэ, Кьэбэрдей-Балькъэрым хьэрычэтыщIэ Iэнатlэ щIыкlуэрэ курытымрэ фIыуэ зыщащхь.

- Нэхъыпэм республикэм Iэнатlэнщэу исхэм я бжыгъэр мин 37,7-р хьуэу щытамэ, иджы мин 12-м нэсэрыкъым, - жиIащ абы. - Сабийуэ я кьалхъум процент 35-кlэ хэхъуащ, дунейм ехьыжхэм проценти 7-кlэ кlэрыхъуащ. Апхуэдизу сабий кьалхъуагъащIэу лIэжхэм фIыуэ я хэщIащ.

КъБР-м и Правительствэм и Унафэщым кьыдэрэгъэльэгъу амкlэ, нэгъабзрейм ельытагъэ, мы гъэм республикэ бюджетым проценти 2,6-кlэ хэхъуащ. Финанс кризисым кьиша гугъуехьхэм щхьэкlэ ягъэмынэ у, Кьэбэрдей-Балькъэрым инвестицIэ проектэр жыджэру щыгъэхгъэкl, лжэлапщIэр и зэманым щагъ, абы ику ину процент 16,3-кlэ хэхъуащ. Кредит Iуэхущапlэхэрэр я кьалэнхэм хьарзынэу йохьулIэ.

Федерацэмкlэ Советым Финанс рынокхэмрэ ахъшэр зегъэкlуэныжкlэ и комитетым и унафэщI **Ананьев Дмитрий**мы зIуIущIэр Кьэбэрдей-Балькъэрым щрагъэкlуэкlыну кьыдэрэрагъэблэгъам папщIэ республикэм и унафэщIхэм фIыщIэ кьажащащ, УФ-м и экономикэ щытыкlэм и гугъу щищIым, абы кьыхихъащ щыпlэхэм ящыщ кудым я бюджетхэр зыхущIыкlым зэрыхъуэр, Iэнатlэнщэхэм я бжыгъэм зэрыхэщIыкl, щIыхьхэм сом лей яIэрыхьэу зэрыхуежьамэ эзкlэ щытыкlэм зэрызэримыгъэхьэужьыр, щхьэусыгъуэ зэ хуэмыдэжьхэм кьыхэIыу, банк Iуэхуэмрэ финанс рынокымрэ зэрызэужьымкlэ КIЭРIЩI-р кьэралым и щIыналъэ нэхъ кьыкlэрыхуэхэм зэрящIыщIыр.

Зэманым кьегъуэ мы зи гугъу тщIыхэм гульытэ лей хуэтщIын, а хэр тегушхуауэ ипэкlэ дгъэкlуэтэн ху ейуэ. ЗэрыщIыту Урысейр кьатщтэмэ, КIЭРIЩI-м Iэнатlэнщэу щыпlэхэр хуэдитlкlэ нэхъыбэщ, щIыпlэхэм я бюджетхэм я хэхъуэр мащIэщ. Арами, хьэрычэтыщIэ Iэнатlэ щIыкlуэрэ курытымрэ фIыуэ зэрызыщаужьыным гугъэфIэр дагъэщ.

Лиценз зэлажьигъэхэмрэ кредит Iуэхущапlэхэр финансхэмкlэ кьэгъэщIэрэщIэжьынымкlэ кьудамэм и Iэтащхьэ **Сухов Михаил** банк Iэнатlэхэм зегъэужьыным зэрыкуеиным тепсэлъыхьащ. Щыхьэ мини 100-м тещIыхьащэ Кавказ Ищхьэрэ фе деральнэ щIыналъэм банкхэм я кьудамэу щIэр ику иту Урысейм щылажьэхэм нэкърэ х уэдитlкlэ нэхъ мащIэщ. Ар хэхъуэу кьытеувыIащ щыпlэ банк Iуэхущапlэ щIыкlуэм ельыхьэм кьыпlэжьащ хэхъуэр 2012-гъэ щIыпlэм сом мелуаным 180-м нагъэсын зэрыхуейм. Кьэбэрдей-Балькъэрым и банкищым апхуэдизу кьалэн хьапэщIыту. Сухов Михаил кьыхигъэщащ КъБР-м и щIыналъэ банкхэм я мылькур ди гъунэгъуэм ейхэм нэхърэ проценти 6-кlэ зэрынэхьыбэр.

«Ахъшэ халъхьэхэр страховани щIыныжкlэ агентствэ» Кьэрал корпорацIэм и унафэщI **Турбанов Александр**кьыдэрэгъэ льэгъуэмкlэ, финанс кризисым щхьэкlэ кьэмынэу, щIыналъэ банкхэр я пщэрыльхъэм мыпlейуэ йохьулIэ, я зэрыкlым хагъахьуэ.

Кьэбэрдей-Балькъэрым банк Iэнатlэхэм зэрызыщарагъэужьыну я мурадэр, кредиткlэ кьыдэрэрагъэпэщыр егъэфIэкlуэныжкlэ щIэ хэкlыпlэхэр зэпкърахащ КъБР-м экономикэ зыужьыныгъэмрэ сатумкlэ и министр **Мусуков Алий**, республикэм и прокурорым и япэ кьудэдэу **Жекеев Алик**, Кьэбэрдей-Балькъэрым и банкхэм я ассоциацIэм и унафэщI **Эндреев Борис** сыкъыIуащ.

2025 гъэ пщIондэ Кавказ Ищхьэрэ федеральнэ щIыналъэм социальнэ, экономикэ я лъныкъуэкlэ зэрызыужьыным и унэтIыныгъэ гъэзэщIэным банк Iэнатlэхэр зэрыхэзгъэпхыным тепсэлъыхьащ УФ-м Федерацэмкlэ и Советым Финанс рынокхэмрэ ахъшэр зеблэгъэкlыныжкlэ и комитетым тыжьэ **Кьэзэр Альберт**.

Зэхьыхьэм и кlэухым Ананьев Дмитрий УФ-м Федерацэмкlэ и Советым и ЩIыхь тхьылъэ зыхуагъэфащэхэм яритыжащ.

ЗэIуIэм хэтащ сенатор **Чеченов Хьусейн**, КъБР-м и Парламентым и депутатэр, Правительствэм щыщхэр, федеральнэ банк Iуэхущапlэхэм я унафэщIхэр, финанс лэжьакlуэхэр, ирагъэблэгъа кьулыкъущIэхэр.

Зытепсэлъыхьахэм теухуа унафэхэр зэхьыхьэм кьыщащтащ.

ТЕКIУЖЬ Заретэ.

Класс унафэщI къалэныр зэрагъэзащIэм хуэзэр и чэзум иратынущ

ПщIэ зыхуащI Арсен Башир и къуэ! Класс унафэщI къалэныр зэрагъэзащIэм хуэзэ ахъшэр ятынур ЕгъэджакIуэм и ильэсым щIыпlагъэуар тщIэну дыхьэт.

БАШИЕВЭ Э.,
Хьэсэней къуажэ.

КъБР-м и Президентым ищIа щIэрыльым тету жуаут кьрет егъэджныгъэмрэ щIэныгъэмкlэ и министрым и къалэнхэр зыгъэзащIэ **ЩХЬЭГЪЭПСО Сэфарбий**:

- УФ-м Егъэджныгъэмрэ щIэныгъэмкlэ и министерствэм екъэлIа Iуэхуэхэм теухуауэ мы гъэм гъатхэпэм и 4-м Урысей Федерацэм и Президентым кьыдигъэкlа Указ №271-м ипкъ иткlэ, ЩIэныгъэмкlэ федеральнэ агентствэр зэхуащIыжри, федеральнэ бюджетым щыщ субсидиехэр класс унафэщIхэм щхьэхуэу зэрыхухарри хьыхьу абы и кьалэнхэр УФ-м Егъэджныгъэмрэ щIэныгъэмкlэ и министерствэм ираташ. Кьызэгъэпэщыныгъэ лэжьыгъэхэр зэфIэкlа нэужь, Урысей Федерацэм Егъэджныгъэмрэ щIэныгъэмкlэ и министерствэм класс унафэщIхэм и къалэныр зэрагъэзащIэм хуэзэ ахъшэр КъБР-м и бюджетым хухихащ икlи ар егъэджныгъэмкlэ муниципалнэ Iуэхущапlэхэм щаIэ я счетэкlыныгъэхэр халъхьащ. Псом ящхьэращ, цIыхум и узынышагъэм зэран хуэхъуну зыри къагъэсэбэпыркlи, къыуейхэр щыхьэкlи, щхьэхуэ щагъэхьэзыркlи. Иджыпсту завод куэдым тхъущIынэхэкlэм щыхьалхъэ къэкlыныгъэкlэ дагъэхэри мы щIыпlэм щызекlуэркъым. Iуэхущапlэ мыныкъ мы зэманым щыIэ цIыху 12-р зы махуэм хуэзэу щэуэ тонни 6-7-м нолжэ. Абы и гъэшхэкlэхэр ирегъашэ Май районым и сабий гъэсапlэхэм, щIолхэм.

Зи зэфIэкlым хэжъуэ зэпыту екlуэкlI Iуэхущапlэм мы зэманым зэгурыIуэныгъэхэр ярищIыпlащ Москва дэт «Милкин», Дон Iуфэ Iус Ростов кьалэн и «Даннско» гъэш фирмэ цIэрыIуэхэм. Аха дяпэкlэ зэгъэсу телэжьэнущ цIыхум и узынышагъэмкlэ сабэпынкъэ ин зиIэ гъэшхэкlкlабзэхэр гъэхьэзырыным, «консервант» пкъыгъуэхэр кьэзыгъэсабэпхэм утыкур кьыдэрыщIэхьынми яужь итынущ.

ЖАНХЬУЭТ Зуэз.

Зэрыхуагъэфащэ тхылъкlэ медалыр ират

ПщIэ зыхуащI Арсен Башир и къуэ! Газетым щатхащ быни 5-е нэхъыбэ зиIэм дзэхэзмэхуэзэу социальнэ щIэныгъэныгъэу сом мини 10 иратауэ. Сэри быни 5 сощ. А дзэныкъуныгъэр зэрат щIыкlэр къэсщIэну сыхуейт.

ПЭНЭЖОКЪУЭ И.,
Налшык къалэ.

КъБР-м и Президентым ищIа щIэрыльым тету жуаут кьрет лэжьыгъэмрэ социальнэ зыужьныныгъэмкlэ и министр **ГЮБЕЕВ Альберт**.

КъБР-м и Президентым и пощт

хэм халъхьащ. Федеральнэ казначействэм и Iэнатlэм зэхъуэкlыныгъэхэр зэрыхалъхьэмрэ программэкlэ зэраубзыхумрэ кьыхэкlыу, Налшык къалэ округым а Iуэхур кlыхьлIыхь щыхъуэу щытащ.

Налшык и еджапlэ 44-м щыщу 25-м нэхъ пасэу, УФ-м и Федеральнэ казначействэм и щIыналъэ къыдэкlуэ дзэхэзмэ счетыщIэ кьыщыхуэзIуаха нэужь, адрейхэми а ахъшэр иратащ. Мы зэманым СЭД программэм и гъэцIыкlэр нэсу ЗэтеухуащI, федеральнэ ахъшэр и чэзум ятынущ.

Зэрыхуагъэфащэ тхылъкlэ медалыр ират

ПщIэ зыхуащI Арсен Башир и къуэ! Газетым щатхащ быни 5-е нэхъыбэ зиIэм дзэхэзмэхуэзэу социальнэ щIэныгъэныгъэу сом мини 10 иратауэ. Сэри быни 5 сощ. А дзэныкъуныгъэр зэрат щIыкlэр къэсщIэну сыхуейт.

ПЭНЭЖОКЪУЭ И.,
Налшык къалэ.

КъБР-м и Президентым ищIа щIэрыльым тету жуаут кьрет лэжьыгъэмрэ социальнэ зыужьныныгъэмкlэ и министр **ГЮБЕЕВ Альберт**.

● Фэепть

Гуапагъэрэ хуабагъэрэ къыпкърыкlырт

Илъэс мэхъу Ныр Хьэсэнбий къыдэрытхэмыткъжрэ. Иужьрей зэманхэм ар хьэлъэу сымаджащ, ауэ ар и дунейм зэрехьащар гум тегъэхуэгъуейт. Илъэс 30 хьуауэ сцIыхурт сэ Ныр, абы и щхьэгъусэ Къуцкъо Светланэ сэрэ щкодым дыдэрыщIэс лъандэрэ дыдэныбжьагъут. Дохутыр Iэщ Iагъэр Хьэсэнбий и щIыкlэм хуэкlуэпст. Абы гуапагъэу, гу щабагъэу хэлъ псори нэсу кьыщигъэсэбэщы-фын Iэщ Iагъэт кьыхихар.

ПЭЖЩ, ди зэныбжьэгъугъэр кьэзгъэсэбэпурэ, зи узынишагъэмкlэ гукъеуэ зиIэ си щIыхуагъэ куэд згъакlуэрт сэ абы и деж. Къэхъуакъым зэи абыхэм ящыщ гуэр кьыщигъэщIэхъуа, зэрыхъукlэ дэтхэнэми дэIэпыкъуэгъу хуэхъурт. Ар зи Iэщ Iагъэм фIыуэ хэзыщIыкl Iэщ Iагъэ Iнэт. И щIалэгъуэм Хьэсэнбий «Кабардинка» ансамблым къэфакlуэу ирагъэблэгъат, арищхьэкlэ абы кьыхихар Дон Iус Ростов къалэм дэт медицинэ институтырт. ИужькlэМосква кlуэри, ординатурэм щыхуеджащ сабийхэм я къупщхьэ уэхэр зэрагъэхьужым.

1975-1976 гъэхэм ар Республикэ сымаджэщым сабий хирургиемкlэ и къудамэм дохутыру щыпlэжащ. Хъарзынэу и лэжьыгъэм ехьулIэу и Iэщ Iагъэр ирихьэкlырт, арщхьэкlэ хирургхэм операцэм зыщыхуагъэхьэзырklэ я Iэхэр зэратхъущIым хэлъ пкъыгъуэхэм аллергие кьрат щыхъум, а Iэнатlэр кьимыгъанэу хъукъаным. Абы и ужькlэ ар ильэсийкlэ щылажьащ жьэн узым щIэзэ «Огонек» сабий санаторэм. Нобэми сщыгъупщэжкъым а зэманым гъуэтыгъуейуэ щыта, щхъуэкlэIэплъыкlэу зэхэлъ, сурэт гъэщIэгъуэнхэр зытет линолеумыр къыдихыу, санаторэм и пэшхэм я лъэгум щриубгъуам абы гурыфIыгъуэщхуэу иIар. «Сабийхэр абы и икъукlэ щогуфIыкl, - жиIэрт абы, - дэрэжьэгъуэ зиIэр куэдкlэ нэхъ тыншу узым полъэщ».

1988 гъэм Ныры ягъэуващ Дубки хьэбзэм щыIэ сабий сымаджэщым и дохутыр нэхъыщхьэу. Ухуэныгъэ къраг ъэжьахэр и кlэм нэгъэсынми сымаджэщым и лэжьыгъэр зэтеублэнми и гуащIэшхуэ хилъхьащ Хьэсэнбий. Ар и иригъуэуи щекlуэлlэжьыр жэ-щыр хэкlуэтауэт, абы щыгъуэми пщэдджь-жьым жьыуэ сытым деж и Iэнатlэм пэрытыр къэбгъуэтынут. Илъэсищ дэкlри, Хамэ къэрал къикl туристхэмкlэ и къэрал комитетым и нэIэм щIэту лажьэ, узынишагъэр щрагъэфIэкlуэж «Дружба» Iуэхущ Iапlэм и дохутыр нэхъыщхьэ къулыкъур къыхуагъэлэгъэгъуащ Ныр. А лэжьыгъэри щытхъу иIэу ирихьэкlащ абы, ауэ ижькlэ куэдрэ хущIегъуэжащ сабий сымаджэхэм кьаз эрыхэкlамкlэ.

Псом хуэмыдэу Ныр ныкъытехьэлъащ къэралым щекlуэкlа лъэхъэнэ зэблэхъугъуэр: хуэзэхэгъэкlуэ щIэныгъэхэм я пщIэр зыхуэдэр ящIэртэкъым. Езы Хьэсэнбий хабзэ зэрыль унагъуэ дахэ щаIат, и адэ-анэм пщIэщхуэ яхуищIырт, и къуэхэм яхуэткlийт, ауэ и къуэрылъху щыкlухэм я дежкlэ адэшхуэ гумащIэт.

КъБР-м щIыхь зиIэ и дохутыр Ныр Хьэсэнбий иужьрей илъэсхэм Налшык къалэ дэт поликлиникэ №5-м и унафэщIу лэжьащ. Медицинэм щIэуэ кьыхихьэ псори я Iэнатlэм кьыщыхилъхьэу, и лэжьыгъэхэм я деж и пщIэр щылъагэу 1999 гъэм щыщIэдзауэ 2007 гъэ пщIондэ щыIащ ар абы.

Ныры и лэжьыгъэхэм я ехьулIэныгъэхэм гукIи псэкIи щагуфIыкlырт. Си гум ихужьыщ сабий сымаджэщым щылажьэ хирург щIалэщIэм республикэм щыяпэу ищIа операцэ гугъуэщIалэ щIыкlым и лъагэ къуэр хупидэжьныр - къызэрехьулIам ар иригъушхуэу тепсэлъыхьыжу зэрыщытар. Операцэр зэрекlуэкlынур къанэ щымыIэу Хьэсэнбий и гъэсэныр и гъусэу нубзыхуэу, сабийм и щытыкlэмри ар наблдэгубдзаплъэу кlэлъыплъащ. ИужькlэщIащ кlыкlур къызэфIэувэжри, «Ислъэмей» къахуэфэжат. Медицинэм къыщыхуа апхуэдэ телъыджэр сигъэльагъу хьэсэн и машинэр кьыстхуигъэкlуат, Алътуд сригъэшэну.

...2007 гъэм и щIыпlыщ мазэу ар лэжьащIэм кьикlыжьырт. Я унэм и пщIантIэм щIалэ гуп щызэхэст, пивэ ефэу. Абыхэм ящыщ зы Хьэсэнбий къыбгъэдыхьэри, ахъшэ щхьэкlэ кьелъэгуащ. Хущхьэу е щIалэхъуэ къыщIэхуэу зыкъыхуэзыгъэзар абы зэи игъэщIэхъунутэкъым, ауэ ахъылыр зыгъэуатхъуэ фадэм щхьэкlэ ахъшэ итыфынутэкъым. Унэ щIыхьэпlэм нэсыжауэ, абы япэ кьиллъадащ зы щIалэ. Гупсысэм зэщIиубыдауэ кlуэ Хьэсэнбий гу льитакъым ар ахъшэ щхьэкlэ зыкъыхуэзыгъэзар зэрыларам, ауэ Iуэхур зыIутыр кьыщIуэгъуэм, напlэзэщIэм абы и дунейр кlыфIы къэхъуащ. Илъэс 63-м итт абы щыгъуэм Хьэсэнбий, ауэ и ныбжьыки епlакъым щIалэ хьэщхьэрыIуэр. ДэкIуеинlэхэр кьызэхэнэкl Ныры и пэ кьиIыадэри, и бгъэгум хуэзэу, лъакъуэкlэ къеуащ. Хьэсэн щIыбкlэ джэлащ, щхьэкlэ бетоным техуэу.

Къэмэхуэу щылъыр ихъунщIэрэ, щIэпхъаджащIэр щIэпхъуэжащ. Абы и лъэужь техьакъым милицэрин. Игуэгъэта удыным хуэм-хуэмурэ ихьыжащ Хьэсэнбий абы и щхьэ хуэдизкlэ хьэят, и дзажэнадлъэхр къутат... Зи ГъащIэ псор цIыхухуэм дэIэпыкъуэгъу яхуэхъуу зыхьам, жылагъуэм и деж щигъэтыжа пщIэр гум тегъэхуэгъуейщ.

Зэхуэдизкlэ щылъыр ихъунщIэрэ, щIэпхъаджащIэр щIэпхъуэжащ. Абы и лъэужь техьакъым, ауэ и къэрал къутат... Зи ГъащIэ псор цIыхухуэм дэIэпыкъуэгъу яхуэхъуу зыхьам, жылагъуэм и деж щигъэтыжа пщIэр гум тегъэхуэгъуейщ.

Зэхуэдизкlэ щылъыр ихъунщIэрэ, гуапагъэмрэ гущIэгъуэм зыгъэнэхъапlэу псэуа Ныры и дежкlэ, дауи, гъэвыгъуафIэ кьущIэкlынтэкъым кьыпlепсыха гуаузэр. Хьэсэнбий и узыр зэрыщагъэпсынщIэным, и гуныкъуэгъуэхэр зэрыщхьэщахьным хуущIэкъуащ и унагъуэр.

Сыт и лъэныкъуэкlи щIыхь телъыджэу ар, КъэкIуэнум фIыкlэ хуэпlлъэ Ныр и блэкlари зыщигъэгъуэпщэ-тэкъым. Гъуэзджэм, щэнхабзэм дахьэхырт. Езыр щIыхь жумартт. И жыг хадэ я къыпIыкlэ мыIэрысэхэмкlэ псоми ядэгуашэрт. Iэфlэу пщафIэрти, и ныбжьэгъуэхэр куэдрэ игъэтхъэжу зэхигъэсырт. Хьэлъэщ апхуэдэ цIыхум теухуауэ блэкlа зэманым иту упсэльэну.

КОТЛЯРОВЭ Марие.

● Теплъэгъуэхэр

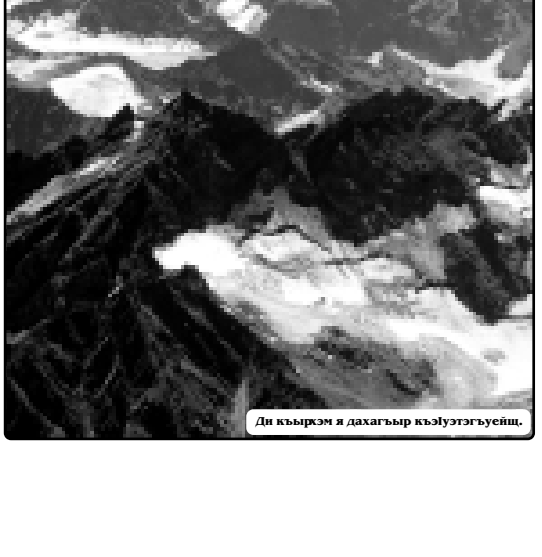

Ди къыркъм я дахагъыр къэIуэтэгъуейщ.

● Шэджэм куэй

Псори зэхуэдэкъым

Бжьыхьэ зыгъэпсэхугъуэм къырубыдэу Шэджэм куэдм щыщу сабий 800-м щIигъу узынщагъэр щрагъэфIакlуэ лагерхэм щыIэнущ. Ахэр къыщызэрагъэпэщынуц ранонымкlэ и курыт еджапlэхэм.

МАХУЭ псом щыкlуэр зэдэщIыну щыпlэхэр зэрылэжьэну щыкlэр нэсу яубзыхуащ, гъэсакlуэ къалэныр пlалъэкlэ къезыхъэлIэну егъэджакlуэхэрэ хахащ. Апхуэдизу сабийхэр щэн дахэ яхэлъу, хабзэхэр зэпамыуду, гъэсэным хуэгъэпса программ кlуэ щIыпlэхэрэ ягъэжьзыращ. Абы тету щюлакlуэхэр щыпlэ куэдым дунеяпlъэ къыщращэжьынущ, плорт зэхъэзэхуэхэм хагъэтынущ, куейм и щIэр фIыкlэ зыгъэIу лэжьакlуэфIхэмрэ щыху щэджащэхэмрэ Iуагъэзэщ Iапlэ псомкlэ Iуэху щхьэпэхэр сэбэпыщхуэ хъунущ сабийхэр унэм зэрыдэсыну зэманыр куп щIафIэу, я гупсысэмрэ щIэныгъэмрэ хагъахъуэу кърахьэлIэныкlэ.

Зи гугъу тщIы лагерхэм хуэдэхэр мы зэманым къызэрагъэпэщынырэ Iуэхущапlэ псомкlэ яхуэфIэкlыркъым. Къапщтэмэ, Налшык къалэ и мэз школхэм ехьуэ щIы щIыпlэу екlуэкlа мы махуэхэм кьамыгъэпlъыхьхаха кlэрэ. Кlасэу къырагъэжьа ухуэныгъэхэр зэфIэкlыху, сабийхэм я зыгъэгъэхуэгъэ тхъэмахуэм ахэр адэ-анэхэм зэбграшыжьын хуей хъунущ, бжьыхьэр псом хуэмыдэу щынэхъ плъыфэбэ Долинск и дуней дахащэм хэтыным и пlэкlэ.

ШЭРЭДЖ Дисэ.

Класс унафэщI къалэныр зэрагъэзащIэм хуэзэр и чэзум иратынущ

ПщIэ зыхуащI Арсен Башир и къуэ! Класс унафэщI къалэныр зэрагъэзащIэм хуэзэ ахъшэр ятынур ЕгъэджакIуэм и ильэсым щIыпlагъэуар тщIэну дыхьэт.

БАШИЕВЭ Э.,
Хьэсэней къуажэ.

КъБР-м и Президентым ищIа щIэрыльым тету жуаут кьрет егъэджныгъэмрэ щIэныгъэмкlэ и министрым и къалэнхэр зыгъэзащIэ **ЩХЬЭГЪЭПСО Сэфарбий**:

- УФ-м Егъэджныгъэмрэ щIэныгъэмкlэ и министерствэм екъэлIа Iуэхуэхэм теухуауэ мы гъэм гъатхэпэм и 4-м Урысей Федерацэм и Президентым кьыдигъэкlа Указ №271-м ипкъ иткlэ, ЩIэныгъэмкlэ федеральнэ агентствэр зэхуащIыжри, федеральнэ бюджетым щыщ субсидиехэр класс унафэщIхэм щхьэхуэу зэрыхухарри хьыхьу абы и кьалэнхэр УФ-м Егъэджныгъэмрэ щIэныгъэмкlэ и министерствэм ираташ. Кьызэгъэпэщыныгъэ лэжьыгъэхэр зэфIэкlа нэужь, Урысей Федерацэм Егъэджныгъэмрэ щIэныгъэмкlэ и министерствэм класс унафэщIхэм и къалэныр зэрагъэзащIэм хуэзэ ахъшэр КъБР-м и бюджетым хухихащ икlи ар егъэджныгъэмкlэ и муниципалнэ Iуэхущапlэхэм щаIэ я счетэкlыныгъэхэр халъхьащ. Псом ящхьэращ, цIыхум и узынышагъэм зэран хуэхъуну зыри къагъэсэбэпыркlи, къыуейхэр щыхьэкlи, щхьэхуэ щагъэхьэзырklи. Иджыпсту завод куэдым тхъущIынэхэкlэм щыхьалхъэ къэкlыныгъэкlэ дагъэхэри мы щIыпlэм щызекlуэркъым. Iуэхущапlэ мыныкъ мы зэманым щыIэ цIыху 12-р зы махуэм хуэзэу щэуэ тонни 6-7-м нолжэ. Абы и гъэшхэкlэхэр ирегъашэ Май районым и сабий гъэсапlэхэм, щIолхэм.

Зи зэфIэкlым хэжъуэ зэпыту екlуэкlI Iуэхущапlэм мы зэманым зэгурыIуэныгъэхэр ярищIыпlащ Москва дэт «Милкин», Дон Iуфэ Iус Ростов кьалэн и «Даннско» гъэш фирмэ цIэрыIуэхэм. Аха дяпэкlэ зэгъэсу телэжьэнущ цIыхум и узынышагъэмкlэ сабэпынкъэ ин зиIэ гъэшхэкlкlабзэхэр гъэхьэзырным, «консервант» пкъыгъуэхэр кьэзыгъэсабэпхэм утыкур кьыдэрыщIэхьынми яужь итынущ.

ЖАНХЬУЭТ Зуэз.

Зэ1ущIэхэр

Ди газетым зэрыгъ таш, УФ-м Федерацэмкlэ и Сове тым Финанс рынокхэмрэ ахъшэр зегъэкlуэныжкlэ и комитетым и зэуплъ ныжебланэ Налшык щыз эхэташ. Ар иригъэкlуэжащ КъБР-м и Правительствэм и УнафэщI Мерк улов Александр. Абы Iуэхугъуэ 13-м щIигъум щытепсэлъыхьащ.

АПХУЭДЭЩI Кавказ Ищхьэрэ федеральнэ щIыналъэм банк Iэнатlэм зыщегъэужьныр, абы и макроэкономикэ, социальнэ щытыкlэр, и Iуэхутхьабзэхэр егъэфlкlуэныр, финанс Iуэхум хэт лъныкlъуэхэм я деж щызэкlуэ хабзэхэм къащхьэщыкъныр, банкым екъэлIа законкэр, щIыхьэр кредиткlэ кьыдэрэгъэпэщым хэгъэхьуныр, экономикэм и Iэнатlэ бедзэныныр, кредитхэр зэхуэхьныр, хьэрычэтыщIэхэм мылькур зэрагъэпэхуэ щIыкlэр, банк Iуэхутхьбзэхэр псоми яльэгъсыныр хабзэкlэ щIэгъэбыдэныр, нэгъуэщIэхэр.

Меркулов Александр кьыдэрыхитэщамкlэ, иужьрей илъэсхэм реклиномэ и бюджет хэхъуэр зэрыщIыкlыну ежьащ 2009 гъэм сом мелард 64-м нэсащ. Абы и фIыгъэкlэ дотацэу кьыхуаутIыпщу щыта процент 65-р процент 54,4-м нэблагъэкlэ кьехащ. КьыщынэмыщIауэ, Кьэбэрдей-Балькъэрым хьэрычэтыщIэ Iэнатlэ щIыкlуэрэ курытымрэ фIыуэ зыщащхь.

- Нэхъыпэм республикэм Iэнатlэнщэу исхэм я бжыгъэр мин 37,7-р хьуэу щытамэ, иджы мин 12-м нэсэрыкъым, - жиIащ абы. - Сабийуэ я кьалхъум процент 35-кlэ хэхъуащ, дунейм ехьыжхэм проценти 7-кlэ кlэрыхъуащ. Апхуэдизу сабий кьалхъуагъащIэу лIэжхэм фIыуэ я хэщIащ.

КъБР-м и Правительствэм и Унафэщым кьыдэрэгъэльэгъу амкlэ, нэгъабзрейм ельытагъэ, мы гъэм республикэ бюджетым проценти 2,6-кlэ хэхъуащ. Финанс кризисым кьиша гугъуехьхэм щхьэкlэ ягъэмынэ у, Кьэбэрдей-Балькъэрым инвестицIэ проектэр жыджэру щыгъэхгъэкl, лжэлапщIэр и зэманым щагъ, абы ику ину процент 16,3-кlэ хэхъуащ. Кредит Iуэхущапlэхэрэ я кьалэнхэм хьарзынэу йохьулIэ.

Федерацэмкlэ Советым Финанс рынокхэмрэ ахъшэр зегъэкlуэныжкlэ и комитетым и унафэщI **Ананьев Дмитрий**мы зIуIущIэр Кьэбэрдей-Балькъэрым щрагъэкlуэкlыну кьыдэрэрагъэблэгъам папщIэ республикэм и унафэщIхэм фIыщIэ кьажащащ, УФ-м и экономикэ щытыкlэм и гугъу щищIым, абы кьыхихъащ щыпlэхэм я бюджетхэм я хэхъуэр мащIэщ. Арами, хьэрычэтыщIэ Iэнатlэ щIыкlуэрэ курытымрэ фIыуэ зэрызыщаужьыным гугъэфIэр дагъэщ.

Лиценз зэлажьигъэхэмрэ кредит Iуэхущапlэхэр финансхэмкlэ кьэгъэщIэрэщIэжьынымкlэ кьудамэм и Iэтащхьэ **Сухов Михаил** банк Iэнатlэхэм зегъэужьныр зэрыкуеиным тепсэлъыхьащ. Щыхьэ мини 100-м тещIыхьащэ Кавказ Ищхьэрэ фе деральнэ щIыналъэм банкхэм я кьудамэу щIэр ику иту Урысейм щылажьэхэм нэкърэ х уэдитlкlэ нэхъ мащIэщ. Ар хэхъуэу кьытеувыIащ щыпlэ банк Iуэхущапlэ щIыкlуэм е зыхъэм кьалэнхэр хэхъуэр 2012-гъэ щIыпlэм сом мелуаным 180-м нагъэсын зэрыхуейм. Кьэбэрдей-Балькъэрым и банкищым апхуэдизу кьалэн хьапэщIыту. Сухов Михаил кьыхигъэщащ КъБР-м и щIыналъэ банкхэм я мылькур ди гъунэгъуэм ейхэм нэхърэ проценти 6-кlэ зэрынэхьыбэр.

«Ахъшэ халъхьэхэр страховани щIыныжкlэ агентствэ» Кьэрал корпорацIэм и унафэщI **Турбанов Александр**кьыдэрэгъэльэгъуэмкlэ, финанс кризисым щхьэкlэ кьэмынэу, щIыналъэ банкхэр я пщIэрыльхъэм мыпlейуэ йохьулIэ, я зэрыкlым хагъахьуэ.

Кьэбэрдей-Балькъэрым банк Iэнатlэхэм зэрызыщарагъэужьыну я мурадэр, кредиткlэ кьыдэрэрагъэпэщыр егъэфlкlуэныжкlэ щIэ хэкlыпlэхэр зэпкърахащ КъБР-м экономикэ зыужьныныгъэмрэ сатумкlэ и министр **Мусуков Алий**, республикэм и прокурорым и япэ кьудэдэу **Жекеев Алик**, Кьэбэрдей-Балькъэрым и банкхэм я ассоциацIэм и унафэщI **Эндреев Борис** сыкъыIуащ.

2025 гъэ пщIондэ Кавказ Ищхьэрэ федеральнэ щIыналъэм социальнэ, экономикэ я лъныкlъуэкlэ зэрызыужьыным и унэтIыныгъэ гъэзэщIэным банк Iэнатlэхэр зэрыхэзгъэпхыным тепсэлъыхьащ УФ-м Федерацэмкlэ и Советым Финанс рынокхэмрэ ахъшэр зеблэгъэкlыныжкlэ и комитетым тыжьэ **Кьэзэр Альберт**.

Зэхьыхьэм и кlэухым Ананьев Дмитрий УФ-м Федерацэмкlэ и Советым и ЩIыхь тхылъэр зыхуагъэфащэхэм яритыжащ.

ЗэIуIэм хэтащ сенатор **Чеченов Хьусейн**, КъБР-м и Парламентым и депутатэр, Правительствэм щыщхэр, федеральнэ банк Iуэхущапlэхэм я унафэщIхэр, финанс лэжьакlуэхэр, ирагъэблэгъа кьулыкъущIэхэр.

Зытепсэлъыхьахэм теухуа унафэхэр зэхьыхьэм кьыщащтащ.

ТЕКIУЖЬ Заретэ.

● Май куэй

И зэфIэкlым хегъахъуэ

Май куейм щыIэ «Лениныи» мэкъумэщ Iуэхущ Iапlэм и Iэнатlэ нэхъыфIхэм ящыщу гъэшхэкlым щеIэжь и цехыр. Абы щагъэхьэзыр кхъуей, кхъуейтлъэ, шатэ, шэ зэмылIужьыгъуэр ди республикэм и мызакъуэу, Осетие Iщхьэрэ-Аланием, Ставрополь, Псыхуабэ щкlалэхэм, нэгъуэщI щыIэхэми кьыщацIыху.

ЦEХЫМ и унафэщI Токаевэ Галинэ зэрыжиIэмкlэ, Iуэхущ Iапlэр зэрылажьа илъэси 10-м кьриубыдэу и зэфIэкlым лъэныкlъуэ куэдкlэ хигъахъуауэ: шэмрэ шхумрэ щрагъахьэу линиехэм я Iэмэпсымэхэр иджыдрейхэмкlэ зэрахъуэкIащ, кьыщIагъэкl гъэшхэкlэхэм зэрелэжь Iэмалхэми зэхъуэкlыныгъэхэр халъхьащ. Псом ящхьэращ, цIыхум и узынышагъэм зэрыгуэныну зыри къагъэсэбэпырщ, къыуейхэр щыхьэкlи, щхьэхуэ щагъэхьэзыркlи. Иджыпсту завод куэдым тхъущIынэхэкlэм щыхьалхъэ къэкlыныгъэкlэ дагъэхэри мы щIыпlэм щызекlуэркъым. Iуэхущапlэ мыныкъ мы зэманым щыIэ цIыху 12-р зы махуэм хуэзэу щэуэ тонни 6-7-м нолжэ. Абы и гъэшхэкlэхэр ирегъашэ Май районым и сабий гъэсапlэхэм, щIолхэм.

Зи зэфIэкlым хэжъуэ зэпыту екlуэкlI Iуэхущапlэм мы зэманым зэгурыIуэныгъэхэр ярищIыпlащ Москва дэт «Милкин», Дон Iуфэ Iус Ростов кьалэн и «Да

Щикъухьац адыгэр дунеяьмкI

Адэжь лъахэм пызыщIэ къуэпсыр зэпычакъым

Щтым Мунтэхьэ-Жан къыщIальхуари къыщIыхьуари Тырку Республикэрщ, адэ езым и Хэкуу къиIытэр Кавказырщ. «Нэхъапэхэм хэкум къэгъэзэжьын Iуэхум шэч къытесхьэу щытамэ, иджы фы дыдэу кьызгурыIуащ - адэжь лъахэм сыпызыщIэ къуэпсыр зэпычакъым», - жеIэ пащащэм. Щтымыр гъэмахуэ блэкIам пызыр хэкум къэкIуаэр ащ. Ар «Пэрыт» жылагъуэ зэгухьанырэм къыригъэблэгъат, «Хэкэкыр хэкум къыдохьу» концертым хигъэтыну. Абы щыгъуэм пщащэм дыIуащIац икIи упщIэ зыбжанэкIэ зыхуэдгъэзащ.

- ЩIалI зепхьэным сыт щхьэусыгъуэ хуэхъуар?

- Сэ дунеим сыкъыщыпетхьам, си адэшхуэр хуеящ Жан адыгэщIэр къысфIыщIыну. Ар илъэс 25-рэ и пэтI, абы щыгъуэ Тыркым и къэрал унафэщIхэм мы дунеим тетэкъым апхуэдэ щIэр сабийр къыздэрахуэам щыхьэт тохьэ тхьылъым хигъэуцу къызэрырыхуадэн. Мунтэхьэри тыркуIэкъым, ар къызыхэкIар хъэрыпыбзэрщ, ауэ абыхэм я дежкIэ ар нэхъыфIт. Апхуэдэу щытми, унагъуэм щIэсхэр псори къызэрызэджэр Жант икIи нэгъабэ а щIитIри ятеу сипортыр кьыдэсхьыжьын схузэфIекIац.

- Уэ зэрыплIу уолажьэ, уэрэд жьIэнри фIы дыдэу къохьулIэ, апхуэдэуи хэхэс сабийхэм я анэдэлъхубзэр иботэжьащ.

- Ислъамыдэм щызэхэт Адыгэ Хасэм къекIуалIэ сабийхэр езгъаджэу щытащ. Апхуэдэ си дерсхэм къакIуэрт ныбжьыщIэ 30-м нэблагъэ. Пэжкър жьаIпIэмэ, ар Iуэху гуГуут, кириллицэм тету хьэрфхэр зэгарагъэIэн хуей зэрыхьурагъэнт. Адыгэбзэр тыркубзэм е инджылзыыбзэм нэхъри кудкIэ нэхъ тучыдэ зэбгъащIэну. Абы уехьулIэн папщIэ, а бзэр узэрысабийр зэхэзэхыу щытын хуейщ. Сэ езгъаджа сабийхэм ящыщ кудэщи я унагъуэм зэщыщыр зэпсалъэр тырку бзэрщ. Абы и лъэныкъуэкIэ сэ си ехьулIэныгъэшхуэу кьызолытэ сызыдэлэжьа сабийхэр унэм кIуэжа ижь, я анэдэлъхубзэмкIэ къеIэсалъэну я адэанэхэмк паубыдэ зэрыхьуар. Илъэсищ и пэкIэ сэ Анкара сыIэпхъуащ, иджыпсту егъэджэныгъэ Iуэхум сыхэтыжьын. Мунтэхьэри тыркуIэкъым, ар къызыхэкIар хъэрыпыбзэрщ, ауэ абыхэм я дежкIэ ар нэхъыфIт. Апхуэдэу щытми, унагъуэм щIэсхэр псори къызэрызэджэр Жант икIи нэгъабэ а щIитIри ятеу си паспортыр кьыдэсхьжьын схузэфIекIац.

- Уэ зэрыплIу уолажьэ, уэрэд жьIэнри фIы дыдэу къохьулIэ, апхуэдэуи хэхэс сабийхэм я анэдэлъхубзэр иботэжьащ.

- Истамбыл щызэхэт Адыгэ Хасэм къекIуалIэ сабийхэр езгъаджэу щытащ. Апхуэдэ си дерсхэм къакIуэрт ныбжьыщIэ 30-м нэблагъэ. Пэжкър жьаIпIэмэ, ар Iуэху гуГуут, кириллицэм тету хьэрфхэр зэгарагъэIэн хуей зэрыхьурагъэнт. Адыгэбзэр тыркубзэм е инджылзыыбзэм нэхъри кудкIэ нэхъ тучыдэ зэбгъащIэну. Абы уехьулIэн папщIэ, а бзэр узэрысабийр зэхэзэхыу щытын хуейщ. Сэ езгъаджа сабийхэм ящыщ кудэщи я унагъуэм зэщыщыр зэпсалъэр тырку бзэрщ. Абы и лъэныкъуэкIэ сэ си ехьулIэныгъэшхуэу кьызолытэ сызыдэлэжьа сабийхэр унэм кIуэжа ижь, я анэдэлъхубзэмкIэ къеIэсалъэну я адэанэхэм паубыдэ зэрыхьуар. Илъэсищ и пэкIэ сэ Анкара сыIэпхъуащ, иджыпсту егъэджэныгъэ Iуэхум сыхэтыжьын. Мунтэхьэри тыркуIэкъым, ар къызыхэкIар хъэрыпыбзэрщ, ауэ абыхэм я дежкIэ ар нэхъыфIт. Апхуэдэу щытми, унагъуэм щIэсхэр псори къызэрызэджэр Жант икIи нэгъабэ а щIитIри ятеу си паспортыр кьыдэсхьжьын схузэфIекIац.

- Мы щыпсэу адыгэхэр зэкъуэту, я бзэр, я хабзэр зэрахъуэмэжьыным хущIэкъуу апхуэдэщ. Къалэм къыщыхъуэ щIалэгъуалэм я нэхъыбэм ящIэрыкъым я анэдэлъхубзэр, ауэ абыкIэ къуанщэ тырку бзэр ящIэжа, я Iуэхур нэхъыфIу дагъэкIыфынэ къызыщыхъу адэ-анэхэращ. Апхуэдэуи адыгэхэр зыхэс лъэпкъым хагъэшынсыхьыжинкIэ къэралым щыIа политикэ щытыкIэ ткIийрщ. Сэ сощIэж, школым и Iэгъуэблагъэм иту зыри и анэдэлъхубзэкIэ псэльэну хуиту зэрыщымытар. Гу зыкIэлIэтамэ, егъаджакIуэхэм тезыр кьыпгъэлъхьэрт. Иджыпсту апхуэдэ хабзэ ткIийхэр щызекIуэжырщ, ауэ тырку щIыхубзэм адыгэр дикъуэзну хэтщ. Пэжщ, адыгэбзэкIэ телевизэтэхэр дгъэхъэзырыну хуитыныгъэ хъыдатащ. Тхьэ-

Ди псэльэгъуэхэр

махуэм зэ апхуэдэ нэтынхэр къагъэльагъуэ, пщэдджыжьым сыхьэти 7-м щIедзэри, дакъикъэ 30-кIэ йокIуэкI.

- Фи унагъуэм щыщу уи закъуэ Хэкум къэкIуар?

- НтIэ, сэращ яп дыдэу адэжь лъахэм кьихьар. Сыкьыщцежьэм щыгъуэ ди дежхэм кьызэIащI: «Къэбэрдей-Балъкъэрым ди благъэхэр кьыщумыгъуэтыжауэ укъэмыкIуэж». КьызэрыщIэкIымкIэ, Щтым унэцIэр зезыхьэхэр куэд хъурхъым, ахэр Иналхьэблэ, Нарткъалэ, Ислъэмей, Бахьсэн щопсэу.

Тыркум ис я благъэхэм кьабгъэдэкIыу сэ абыхэм яжесIац, я псэр здажь щIынатIэмкIэ зэрыщыIэр, я гур абы кьызэрыхуэпабгъэр. ХамэщI кьыщалъху дэтхэнэ зы адыгэри я гупсысэм щIепIыкI. Адэжь лъахэм гукIи псэкIи кьыхуэзэшу дунейм ехьжащ си адэшхуэм и адэ Алихэр и кхъащхьэр здэщыIар. Ар, адрей и куэуцурти гъусэу, Кьарс деж щеIуэкIа зауэм хэтыну дашащ. Алихэр и закъуэщ псэууэ кьэзыгъэзэжар, ауэ махуэ зыбжанэ нэхъ дэмыкIыу абы тырку полицэр кьыкIэлъыкIуац. Ди жагъуэ зэрыхъунщи, дашри, бзэкащ. Ар ефджэру, тхэфу щыитти, и лъэпкъэгъуэхэри абы хуигъэсэнущ жалэрри, ягъэкIуэдащ. Илъэс зыбжанэ дэкIаеу, унагъуэм хъыбар кьыгъэрыхьауэ щытащ ди жылэм фIыуэ пэжыжьэ Эляс ыкъуэкIэм ар щIалэгъуэуц. Абы иужькIэ абы теуухуэу зэм зыри зэхэтхыжакъым. Си адэшхуэм ар псэуухэкIэ кьиныхьуащ, иджы абы и лъэужь гуэр кьэхутэным сэ ищI сикьонущ.

«Кавказым бгъэзэжыну ушынэрхъэ?», - жаIэу кьыщIэзэупщIкIэ, сэ мыпхуэдэ жуап яэот: илъэсищым щIигъэкIэ Тыркуэ щыдгъэкIуа гъащIэм иужькIэ дэ сыт хуэдэ бэлыхьми хьэзабми пэлъэщыщыфынущ. Ди лъэпкъым и щхьэм кьрикIуам нэхъ мыгъуагъэ зэ абы кьыдыхьыжьынкъым. Дэ иджы дызыщышынэзэ щIыIэжькъым, лъэ быдэкIэ гъащIэм дыхэувэжыфын хуейуэ ящIу.

Епсэльар
ТАУ Аленэщ.

Тэгъулан Екъуб Къайсэр къретыкI

Хэхэс щIалэгъуалэр

Тыркум и хэгъуэгу псоми кьикIауэ Къайсэр дэт университетым адыгэ ныбжьыщIэ куэд щоджэ. ЗэкIэ зэрыцIыхухэм я бжыгъэр 250-м нос, ауэ, ахэм, абыхэм я бзэр-гъэпсыр куэдкIэ нэхъыбэщ. Апхуэдабзэу Тыркум и адрей къалэхэми щыIэ университетхэм мин бжыгъэкIэ адыгэ щIалэгъуалэм щIэныгъэ щызрагъэгъу зт.

НобЕ ар хэхэс адыгэхэр дызыщыгуфыкI Iуэхугъуэщ. Адыгэхэр Хэкум кьиIэпхъуащ Тырку и къэкIуэ нэужь, абы-хэм я сабийхэм щIэныгъэ иратыну куэдрэ Iэмал ялакъым. Хуэм-хуэмурэ я хьуэспапIэр дэри кьыдэхъулIащ икIи дызыхэсым зыкIи закъыкIэрыдмыгъэхуу дызэрыпсэунум дыхущIокъу.

Хэхэс адыгэхэм иджы къытщIэхъуэ щIэблэр сытми нэхъ хуэщIауэ къытэрэж, абыхэм зыхуей зыIэрагъэхьэну Iэмал иэхъыбэ яIэ хьауац. Пэжщ, апхуэдэ щIэныкIэ-псэукIэр абыхэм къахуэзыхьар яIэ ита я нэхъыкьыфIхэрщ. Абыхэм зыхэсхэм я дежкIэ ар ящIалэжьа пщIэрщ нобэрей псэукIэ хъарзынэр зи фIыщIэр. Иджы ахэр хуиту утыку кьохъэ, унэтIыныгъэ зэхуэмыдэхэм я зэфIекI щагъэнэфынкъым, ар нэхъыщIэхэращ, я Iуэху епльыкIэр зэрыпхагъэкIыфын щIэныгъэрэ Iэзагъэрэ ябгъэдэлъщ. Ихэтщ абыхэм кьызыхэкIа лъэпкъым и тхыдэр зыльытэхэри адыгэ хабзэр, щэнхабзэр кьэзыщтэжхэри. Ауэ иджырей адыгэ ныбжьыщIэхэм щыщIэныгъэу зы ихэльщ: ар куэдым я анэдэлъхубзэр зэрамыщIэ.

Нобэрей щIалэгъуалэм уахэплъэмэ, ди лъэпкъым и кьэкIуэнум кьыхуэущхьэпэн, узыгъэгушхуэн куэд яхьыблагъуэ. Зыщ гукъеуэгу дII эр: хэхэс гъащIэм и зэранкIэ зыхэс: пьэпкъым хэщыпсысыхьыжьынкIэ сытым дежи шынагъуэ щыIэщ. Ар апхуэдэу мыхъун щхьэкIэ, Iэмал имыIэу мыбыхэмрэ хэкурыс ныбжьыщIэхэмрэ зэлъгъэIэсын хуейщ, щэнхабзэ, хьэрычэт Iуэхугъэр зэрахьэу зэдзэгъэпхъащ. А Iуэху нэхъыщхьэр зи пщэ нэхъ кьыщIехуэр Хэкум и унафэщIхэмрэ хэхэс адыгэ зи я пьэпкъым хэщыпсысыхьыжьынкIэ сытым дежи абыхэм ягу кьэгъэкIыну, тегъэгушхуэ ныбжьыр дэтх эмэ зыми ди кьалэнщи, девгъэужьэрэкI.

Жанхъуэт

Анэдэлъхубзэм и къарур зэрыниыр щIынэрылъагъуэ Жанхъуэт дадэ и деж. Илъэс 100 хуэдиз и пэ Кавказым къиIэпхъукIри, абы щыгъуэ Уэсмэн империем и кьалащхьэу щыт Истамбыл къэкIуэгъат ар. И адэшхуэм и кIэсу щыкIэ кьыщахьа а лъэхъэнэр куэдрэ зи нэгу щIэкIыжа щIалэ щIыкIум абы щыгъуэ и ныбжьыр илъэс зытхух хуэ къуеиIт. Куэд дэмыкIыу и адэшхуэр дунеим эхьжри, пасэу зи адэ-анэр зыфIэкIуэда щIалэ щIыкIур зеиншэ дыдэу кьэнащ.

ТХЬЭМ и шыкуркIэ, дунеим щымащIэкъым щыхуфIхэр: Жанхъуэтыр зы тырку унагъуэ гуэрым зришэлIэжри, абыхэм япIащ. Ар щIалэ Iущ щыкIуу кьэхъуащ, кьыщыдэкIуэтеим, медицинэ щIэныгъэ зригъэгъуэтри, илъэс куэдкIэ пщIэрэ щIыхьрэ ящу дохутыру лэжьащ.

ГъащIэ зиIэм, уахътыи иIэщ, жыхуаIэрати, Жанхъуэт илъэс 96-м иту дунейм ехьжащ. И малъхъэм кьызэриIуэтэжымкIэ, мылажьэу тIысыжа иужькIи уэзыншэу куэдрэ псэужащ. Дунейм ехьжыным зы илъэс и пэ, зэуэ сымаджэ хьэлъэ кьэхъурии, укъимыщIэу зыкъомрэ пIэхэну щытащ.

Иужьым, нэхъыфI кьэхъужащ икIи кьизэфIэувжащ. АрщхьэкIэ иджы ар зэрыпсалъэр тыркубзэтэкъым, и унагъуэми и Iыхьлыхэми лIыжьым жиIэхэр кьагурыIуэртэкъым. Апхуэдэу, ар зэрыпсалъэ бзэр яхуэзэхмыгъэкIыурэ, зыгуэрми игу кьэкIыжащ ар зэрыладыгэр, абы и лъэпкъэгъу кьрагъэблагъри, жиIэхэм щIагъэдэIуащ. Жанхъуэт и анэдэлъхубзэрат зэрыпсалъэр!

Жанхъуэт и адэшхуэм щыгъуу Тыркум кьыщыкIуам, адыгэбзэ закъуэт ищIэр, ауэ зыхэхуар тырку унагъуэти, кьыдальхуа и бзэр щыгъупщэжри, ижьыкIэ зэи абыкIэ псэлъэжакъым. Апхуэдизу хьэлъэу зыгъэсымэджа узыфэм ижьыкIэ зригъэщIа адрей бзэхэр псори и щхьэм ирилъэщыкIри, и анэдэлъхубзэр кьыгурилъхьэжат.

АтIэ ар гъащIэгъуэнкъэ? ЦIыхум инэ дыдэ зэхих и анэдэлъхубзэр и щхьэ куцIым апхуэдизкIэ хохьэри, ар фIыфIкIэ абы пхуIэщIэгъэхуэнкъым. Ар Жанхъуэт и щапхъэмкIэ тхьэм ди нэгу щIелъэкIащ. Дэ дымыщIэу апхуэдэ дапщэ щыIэу пIэрэ?

«Шу пцIанэ хъунщIэгъуафIэщ»

«Зи бзэр зыIурымыльыж, зи хабзэр зезымыхьэж щыхум зыщыщ гъэпкъыр кьигъэльагъуэкIэ сыт и щхьэнэр? Ди жагъуэ зэрыхъунщи, щыIэщ апхуэдэ куэд. Адыгэхэми кьыгъэщ ахэр мычащIэу. АдыгэбзэкIэ мыкъатымэ, я лъэпкъым и къэкIуэнум имыгъэгумэщIэ, и щыфIлIфкIэ зэрыядыгэр кьыпхуэмышIэмэ, ар адыгэм кьиныхуауэ щытми, абы и кьуэпсыр абдеж щыгъуэдауэ къэпцIыгъэ хьунщи. Сыт щхьэнэ жыIэмэ, абы и щIэблэмэ адыгэм и «мэ» ящыIауэ щытынукъым», - и гукъеуэр утыку кьорихьащ Тыркум щыщIэ зэрыпсэунэ зыкъыжьыфIхэм ящыщ Нуан Зэки.

Дэ КЬЫДГУРОIУЭ щIэныгъэм, политикэм, экономикэм, гъуэгджкэм, нэгъуэщI унэтIыныгъэхэми я лъагъуэ щIыхашыжьыну, я щхьэ, я инагъуэ ягъэпсэужьыфын щхьэкIэ гъащIэм лъэ быдэкIэ хэувэну ахэр зэрыхъущIэкъуэр. Апхуэдэу щытми, лъэпкъыр щIыгъэIэлъэ, ар езым хуэдэ нэгъуэщIхэм зыкIэ дамыгъэ нэхъыщIэхуэ бгъэдэлъ и бзэмрэ и щэнхабзэмрэ Iэпэдгъэлэл ищI хъунукъым. Сэ кьыдэзыщIыхькIэ, я IуэхугъэнитIыр, зыр адрейм зыкIи хуэмыкIыну, пхуэздэхьыну.

-Бзэмрэ хабзэмрэ нобэрей щIалэ щIалэмкIэ кьэ тщтэжьыщ, нэхъыщхьэр политик, экономист лъэщ дызэрыхъунраш«, - жаIэу Iуэхум егупсысэжри щыIэщ. Ар щыуагъэщ, си гугъэкъым уи бзэм урипсэльэжьыныр, уи хабзэр зепхьэжьынри сыт хуэдэ гъэкIыгъэми зэран хуэхъуну. Хэбгъэзыхьмэ, абы уи щIэр нэхъ лъагэ дэхъунуц, кьуагъэз дзыхьми хигъэхъуэщ.

Ди жагъуэ зэрыхъунщи, Иуан Зэки зыгъэгулэз гупсысэжэм хуэдэр зи щхьэ щызеуэр мащIэщ. Куэдым кьагурыIуэркъым нобэ ди щIалэгъуэкIыр нужьыIуэ зэрыхьмагъуэзэжьынур, ар кьыдэхьыкIыгъуафIэ зэрыжьыхьынур. Зи бзэр зыжьыщIэ, зи щэнхабзэм щымыIуагъэ адыгэр «Шу пцIанэр хъунщIэгъуафIэщ» жыхуаIэм хуэдэу зытуну кьинэжьыр, ар кьыдэхьыкIыгъуафIэ зэрыжьыхьынур. Абыкъэ жысIэнуращи, и бзэмрэ и хабзэмрэщ адыгэм зэрызэпхъуэну и Iэщэ-фащэр. Маржэ хъужьи адыгэхэ, «шу пцIанэ» утыку зыкьидмыгъанэ?

Рихьэнии бжэн щагъэхъу

Лэжьэгъуэ махуэм и гуащIэгъуэу Рихьэнии жылэм щыпсэуу Шапсыгъ Амир и Iэщ фермэм дыщыIуХьам, абы зы щыхуи тетгъэкIыну, гъущI дыуар лъагэм адэкIэ бжэнхэм я Iуей, хъ банэ макъэр кьыщыIурт.

- ФЫКЪЭСАУЭ ара? ДакьикъитхукIэ сыныIухьэнущ, - абдеж дызэрыщытыр кьапIэльэу ижьыIэтъуэу фIэкIа умыщIэну зэуэ телефоным кьытеуащ Шапсыгъыр.

Ньэгугъэльагъэ с хуэхьуа, Рихьэнии жылэм и тхьэмадэ Быыш Самир кьызгуригъэIуащ фермэм зэпымыууэ цIыху тетыныр Iэмалынщэу зэрыщымытыр, дэнэкIи видеокамерэхэр трагъэващи, мыбдеж щекIуэкIыну унэм ущIэсу уиIэтхэпльыф. Шапсыгъэ я унэри километритI-щыкIэ пэжьжьэу арац я Iуэхущ Iапсэм.

Абы хэтуи кьыIуахьащ Шапсыгъ Амир, и кьуэ Нухь щыIэуу. Гъэмахуэ зыгъэпсэхугъуэхэм дежи аращ адэм и дэIэпыкIуэгъэ нэхъыщхьэр. ЩIалэ цIыкIуи и адэм зыкъыкIэрэгъэхуэрхьам: абы и дэтхэнэ псалъэми гупсэуу йодалъэ, кьэзылъхуам и Iуэхущ Iэкъэр кьызэрищтар кьУэм и IбЭкIэм дыбоIыагъу и я кIэкIыжьым хуэфэщэну щIалэр кьэзыгъэхуэ.

- ИльэситхУ и пэкIэ си кьуэшхэмрэ сэрэ дызэгъэсу бжэн дгъэхъуну Iуэхур щыIэтедгубзэм щыгъэкIэ гугъуэ дитащ - унагъуэгъэ зэрыхьуэкIэ зыхуэи хуэдгъэзэн хуейт, - жеIэ Амир. - КьыщIэддзэри, ар тэмэму зэтедублэн щхьэкIэ кьарурышхэ тедгъэкIэрдащ, длъжьжьыныр гъуэжт, ауэ дыхунэсыртэкъым, пщэдджьжьым щыщIэдзауэ пщыхьэщхьэ хьуху фермэм дыщыIэт. Иджы си закъуэщ икIи тынш дыдэу псоми сыполъэщ, Нухь хуэдэ дэIэпыкъуэгъу сиIэуи гугъуэгъэхьым сыщыщтэркъым. Зэхъуэгъэнэ дII э мылъкур зэхэттхъэри, бжэн зыбжанэ къэщхуащ, хуэмурэ ахэр зыщIэтынури духуащ, дызыхуеину техникэри зыIэрыдгъэхьащ, мэкъумылэри кьызздгъэпэщащ. Къэдлэжьыр псори фермэм зэрызедгъэжьыныр хэтлъхьэрт, арщхьэкIэ апхуэдэри ди Iуэку дэкIыщэтэкъым. ИтIанэ кьыдгурыIуащ унагъуэ хъэрычэт Iуэхум и кьызэгъэпэщыным нэгъуэщI бгъэдыхьэкIэ кьызэрыхуэгъуэтын хуейр икIи зэрыхуэгъуэтыр, бжэн зыбжанэ къэщIэхуащ, хуэмурэ ахэр зыщIэтынури духуащ, дызыхуеину техникэри зыIэрыдгъэхьащ, мэкъумылэри кьыззд

●Футбол

«Тэрчым» и къару кьыдзэрихькIэ зехьэмж.

Мы зэм Шэшэныр Iэнэщ1у къикIыжакъым

«Тэрч» (Грозный) - «Спартак-Налшык» (Налшык) - 1:1 (1:0). Жэпуэгъуэм и 31-м, Грозный, Белимхановым и цIэкIэ щыIэ стадион, Щыхъ 7000 еплъыщ.

Судьяхэр Турбин, Хральцов (тIури Мэзкуу щыщIэ), Богач (Люберцы).

«Тэрч» Джанаев, Ятченко, Ферейрэ, Омельянчук, Зенге, Георгиев (Гвазавэ, 70), Эссаме, Маурисиу, Уциев (Кацаев, 66), Лахиялов, Асильдаров.

«Спартак-Налшык»: Колинько, Васянович, Васин, Джудович, Иованович, Леандру (Сирадзе, 86), Концедалов (Гъэущыкъуэ, 71), Джатэрыв, Голич (Рикардру Жезус, 77), Гогуэ, Дядюн.

Топхэр дагъэкIащ: Васянович, 13 - езым и гъуэм (1:0). Дядюн, 86 (1:1).

Дагъуэ хуащIащ Георгиевымрэ Иовановичрэ.

ТХЬЭМАХУЭМ Грознэ щыIэхэтащ «Тэрчымрэ» «Спартак-Налшыкымрэ» я зэIущIэр. Зэгъэнэгъу командхэм я зэпэщIэтынытIэхэм ящыщ, зэм топыр щыIэIэпахкIэ щыуагъэ яIэщIэкIыкIыр, мыдрейм, гъуащIэхьхъуэмэхэм кIыгъэуфыщIэр.

ЕтIуанэ IыхьэкIэ хьэщIэхэм нэхъ жьыдкэрэ кьыщIадзащ - иджырей зэIущIэм кьыщыхэгъащIэмэ ерокубокхэм щыджэгунухэм я гупым хэхуэныр гугъу дыдэ хьунут. Загъэпсэхуу кьыкIэрихьэжу, «Спартак-Налшыкым» щыщ гупышхуэ «Тэрчым» и пIэныкъуэмкIэ кIуэтащ.

Ди щIалэхэм я ебгъэрыкIуэныгъэ зыбжанэхэм ящыщ зым бжыгъэр зэхуэдэ ящIыжьыну Iэмал хьарзынэ иIащ Концедаловым. Дядюн кьрита топым ар пIэщIу еуащ, арщхьэкIэ Джанаевым и IэзэгъыпI нэхъ пIащIэ кьыщIэкIащ.

66-нэ дакьикьыкъэр ебгъэкIыщу Гогуэ, Дядюн, Леандру сымэ зэгъусэу ящыкIи зы ебгъэрыкIуэныгъэ пIэщIу кьыдзэрагъэпэщащ. Курэжу гъащIэхьхъуэмэныкъэм штрафной пIэныкъуэмкIэ кьыхита топыр налшыкдзэхэм я гъащIэхьауэ нэхьыфIым Леандру хуигъэжащ. Нужьрейр гъащIэхьэтетым пэжыжьэ пIанэпэмкIэ еуащ, арщхьэкIэ зымащIэкIэ техуакьым.

Ди щIалэхэм т ещIэныгъэр зыIыгъ пэтми, хэгъэрейхэм контратакэ псынщIэ закьуэтIакьуэзэр кьыдзэрагъэпэщыну яхуэзэфIэкIыр. Абыхэм ящыщ зым хэту нэгъабэ «Спартак-Налшыкым» и гъащIэкIауэ нэхъыфI хъуа Асильдаров Шамил ди гъащIэхьхъуэмэхэм яIэщIэкIри, гъащIэхьэтетым хуэзанщIэ щыхъуэм, пэщIу топым еуащ - сантиметр зыбжанэщ иIэжар абы бжыгъэр игъэбгъэгъуэным.

КъыкIэтIыкIыу дакьикьхэм апхуэдэ дыдэ кIэух игъэтащ Дядюн и ебгъэрыкIуэныгъэм.

КIэух дакьикьхэм зэпэщIэтынытIэр нэхъ кьыщIэпIащ. ДжэгупIэ губгъуэм и кум топым куэдрэ зыщимыIэжьэу командхэм я штрафной пIэныкIэ дыдэу кьыщыхутэрт. Апхуэдэу Гогуэ и ебгъэрыкIуэныгъэм и жэуапу джэгум кьыхьыхьагъащIэу Гвазавэ налшыкдзэхэм я гъуэм щынагъуэу екIуэлащ. ТIум щыгъуэми гъащIэхьтетхэм я IэзагъэтI дзэм бжыгъэм зригъэхьуэжакъым.

ИкIэм-икIэжьым, «Спартак-Налшыкым» очко нэхъ зыгъэхуэныкъуэр пэжыжьэкIэ щыгинэбыдащ. ЗэIущIэм хуахаха зэманыр иухьыным дакьикьэ зыбжанэ фIэкIа къэмынэжаэр, Дядюн бжыгъэр зэхуэдэ ящIыжащ. ПсынщIэ дыдэу хэгъэрейхэм я штрафоим ихьа Владимир зыми кьыхуэгъэувыIакъым икIи гъуэм гъунэгъу щыхуэхъуэм, Джанаевым пэжыжьэ пIанэпэмкIэ еуащ - 1:1.

КIэух дакьикьхэхэм текIуэныгъэр яIэщIэзыгъэкI топыр кьыдзэрыхудагъэкIам «Тэрчыр» нэхъри кьызэщIэгъэпIа хуэдэт. 89-нэ дакьикьэр екIуэкIыу, Iвазавэ иджыри зэ ди гъащIэхьхъуэмэхэм яIэщIэкIащ. Гъуэм пэгъунэгъу дыдэу ар зэуа тотыным Колинько лъэгъэсыжьащ, ауэ сантиметр зыбжанэкIэ пкъом блэжащ.

Нужьрей меданым нэс зэпэщIэтащ Iомандэхэр. КъыщIагъуа дакьикьэр екIуэкIыу иджырри тIэунэрэр бжыгъэм зихьэужьыфину щытащ.

Апхуэдэу налшыкдзэхэм я ебгъэрыкIуэныгъэр кьыщIидзащ дакьикъ зыбжанэ нэ пэкIэ губгъуэм кьиуха Рикардэ Жезус. Штрафнойм ит Дядюн и пIэныкъуэмкIэ абы топыр хитащ. Владимир ди къэгъэсэбэпыныгъэ кьыхуэныбзэ зихьэужьыфину щытащ.

Апхуэдэу налшыкдзэхэм я ебгъэрыкIуэныгъэр кьыщIидзащ дакьикъ зыбжанэ нэ пэкIэ губгъуэм кьиуха Рикардэ Жезус. Штрафнойм ит Дядюн и пIэныкъуэмкIэ абы топыр хитащ. Владимир ди къэгъэсэбэпыныгъэ кьыхуэныбзэ зихьэужьыфину щытащ. Ауэ Iомандэхэм я ебгъэрыкIуэныгъэ кьыщIидзащ дакьикъ зыбжанэ нэ пэкIэ губгъуэм кьиуха Рикардэ Жезус. Штрафнойм ит Дядюн и пIэныкъуэмкIэ абы топыр хитащ. Владимир ди къэгъэсэбэпыныгъэ кьыхуэныбзэ зихьэужьыфину щытащ.

Апхуэдэу налшыкдзэхэм я ебгъэрыкIуэныгъэр